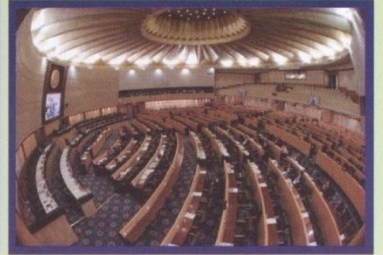
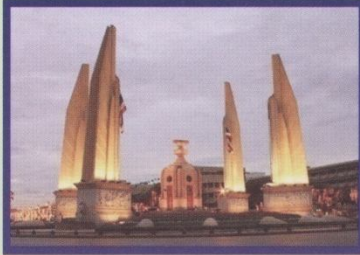

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัว

และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจระบุียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๓/๒๕๕๙

วันพฤหัสบดีที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๙

อ.พ. ๔๓/๒๕๕๙

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนและกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์ขึ้นใหม่ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘)
- (๓) กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุมมีอำนาจนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง)
- (๔) กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นและเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่น ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑)

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๕) กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑)

(๖) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นและวิธีการแจ้งข้อหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑)

(๗) กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่)

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๗)

(๙) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับบทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีรวมถึงบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วย การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

**ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีเนื้อหารวมจำนวน ๙ มาตรา ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้**

๑. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” ให้หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)

๒. แก้ไขเพิ่มเติมกรณีการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็ก และเยาวชนและกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีการ แต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘)

๓. กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม มีอำนาจนำเด็ก และเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงอื่นตามที่อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง)

๔. กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานอื่นและเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุ ยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่มาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำความผิดอื่นให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองเด็กต่อไป และกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วย การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้ หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัว เด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๖ เพิ่มมาตรา ๖๙/๑ และมาตรา ๖๙/๒)

๕. กำหนดกรณีเมื่อได้มีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงาน สอบสวนแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริง อันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐)

๖. กำหนดให้เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา ตามมาตรา ๗๐ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัว อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๑)

๗. กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่)

๘. แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปี ในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๗)

๙. แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง โดยกำหนดให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายเฉพาะในกรณีที่คดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖)

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประชาชนได้รับประโยชน์เนื่องจากกระบวนการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามกฎหมายนี้ ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีผู้ซึ่งมีอายุไม่เกินสิบปีหรือเด็กที่มีอายุเกินสิบปี แต่ไม่เกินสิบห้าปีที่กระทำความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก จะไม่ต้องถูกควบคุมตัวเพื่อดำเนินคดีในศาลอันจะสร้างตราบาปแก่เด็ก แต่กฎหมายกำหนดให้ใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีในชั้นพนักงานสอบสวนด้วยการว่ากล่าวตักเตือน

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะกรรมการ เป็นผู้เสนอ)

.....

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการ งานนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น เพื่อประกอบการพิจารณา ของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
กรกฎาคม ๒๕๕๙

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายันท ผาสุข	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางจินดา ศรีเพ็งแก้ว	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาวกรรณิกา พัชระ	วิทยากรชำนาญการ
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวรัตติกาล น้อยนวม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวกาญจนา พาลดิหุลุด	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.....	(ก)
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญ ของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กับร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.....	๙
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... - บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (เรื่องเสร็จที่ ๘๕๐/๒๕๕๙)	-๑-
- กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย (The Thai Juvenile Justice).....	-๖-
- มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ คุ้มครองหรือจำกัดสิทธิตามหลักความเสมอภาค.....	-๒๓-
- การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน.....	-๔๔-
- ความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญา.....	-๔๗-
- มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชน ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง	-๕๐-
- ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๕๔	-๖๕-

ภาคผนวก

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) ..... (๑)
- ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)..... (๒๙)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (๓๗)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙
เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็ก
และเยาวชนและกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่า
จะได้มีการแต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์ชั้นใหม่ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘)
- (๓) กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม มีอำนาจ
นำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (เพิ่มมาตรา ๔๐
วรรคสอง)

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๔) กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นและเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่น ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑)

(๕) กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑)

(๖) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นและวิธีการแจ้งข้อหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑)

(๗) กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่)

(๘) แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๗)

(๙) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับบทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การว่ากล่าว

เด็กเดือนเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีรวมถึงบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็ก หรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วย การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษ แทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๕.๑ แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” ให้หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “เด็ก” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์”

๕.๒ แก้ไขเพิ่มเติมกรณีการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน และกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้ง กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘)

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจเพื่อทำหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการดังกล่าวซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

๕.๓ กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม มีอำนาจนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงอื่นตามที่อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง)

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“สถานพินิจใดยังไม่มีสถานที่ควบคุม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝากควบคุมเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ยังสถานพินิจอื่นตามที่อธิบดีกำหนด”

๕.๔ กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นและเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่นให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป และกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๖ เพิ่มมาตรา ๖๙/๑ และมาตรา ๖๙/๒)

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๙/๑ และมาตรา ๖๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“มาตรา ๖๙/๑ ในกรณีเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดโดยความผิดนั้นตามปกติกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นอาศัยอยู่มาว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นอาศัยอยู่สามารถดูแลเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีได้ก็ให้ปล่อยตัวไป

ผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๖๙/๒ ในกรณีเด็กหรือเยาวชนอยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวก่อน เว้นแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และพนักงานอัยการอาจฟ้องคดีได้ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดหรือภายในสามสิบวันนับแต่ศาลมีคำสั่ง”

๕.๕ กำหนดกรณีเมื่อได้มีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐)

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยแล้วแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวทราบ

โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ และแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒

การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

เมื่อพนักงานสอบสวนสอบถามเบื้องต้นแล้ว หากปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าเด็กหรือเยาวชนน่าจะได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนอาจแจ้งข้อหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในโอกาสเดียวกัน และให้นำมาตรา ๗๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

๕.๖ กำหนดให้เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งเรื่องที่เกิดหรือเยาวชนถูกกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๑)

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งเรื่องที่เกิดหรือเยาวชนถูกกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม”

๕.๗ กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่)

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“ให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

๕.๘ แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปี ในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ร่างมาตรา ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๗)

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น”

๕.๙ แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง โดยกำหนดให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายเฉพาะในกรณีที่คดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖)

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ

และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยน ความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิด ความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคมแล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการ เพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย ด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้สั่งแก้ไขแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงาน สอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ ทั้งนี้ แผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธาน ศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการ ของศาลด้วย”

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

กับ

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา)

ตารางเปรียบเทียบ

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กับร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓	ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
	<p>ร่าง พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>..... ....</p> <p>โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว</p> <p>..... .....</p> <p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p>	

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓	พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์</p> <p>มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจเพื่อทำหน้าที่</p> <p>(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ</p> <p>(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน</p> <p>(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด</p> <p>กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้</p> <p>คุณสมบัตินี้ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด</p>	<p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพหุบทพินิจคำว่า “เด็ก” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์”</p> <p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจเพื่อทำหน้าที่</p> <p>(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ</p> <p>(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน</p> <p>(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด</p> <p>กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการดังกล่าวซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้</p> <p>ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว</p> <p>ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและ</p>	<p>ปรับปรุงพินิจคำว่า “เด็ก” ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น</p> <p>เพื่อเพิ่มเติมกรณีกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และกรณีพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้นใหม่</p>

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>มาตรา ๔๐ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปอยู่ในความดูแลของสถานพินิจ ให้ศาลแจ้งไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว</p>	<p>เยาวชนขึ้นใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่</p> <p>คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”</p> <p>มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>“สถานพินิจโดยังไม่มีสถานที่ควบคุม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝากควบคุมเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ยังสถานพินิจอื่นตามที่อธิบดีกำหนด”</p> <p>มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๙/๑ และมาตรา ๖๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>“มาตรา ๖๙/๑ ในกรณีเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดโดยความผิดนั้น ตามปกติกฎหมายบัญญัติให้อำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น หากเป็นการกระทำครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่ไม่เกินสิบปี ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นอาศัยอยู่มากกว่าเด็กที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี สำนึกในภาระกระทำ ถ้าเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี หรือบุคคลหรือองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่ง</p>	<p>เพื่อแก้ไขปัญหาสถานพินิจในบางจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม โดยให้ผู้อำนาจการสถานพินิจดังกล่าวมีอำนาจนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด</p> <p>เพื่อให้เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น ออกจากกระบวนการตามพระราชบัญญัตินี้หรือกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก</p>

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>อายุยังไม่เกินสิบปีในอาชญากรรมหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีได้ก็ให้ปล่อยตัวไป</p> <p>ผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้นั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ</p> <p>มาตรา ๖๔/๒ ในกรณีเด็กหรือเยาวชนอยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวก่อน เว้นแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่ง เกี่ยวกับการควบคุมตัว และพนักงานอัยการอาจฟ้องคดีได้ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดหรือภายในสิบวันนับแต่คดีมีคำสั่ง”</p> <p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัว อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้น เข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวน</p>	<p>เพื่อกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการส่งตัวเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดอื่นนอกจากรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้นั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีดังกล่าว</p> <p>เพื่อกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีกรณีเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ</p> <p>เพื่อกำหนดกรณีเมื่อได้มีการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องเด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์กรดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน</p>
<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพื่อกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีกรณีเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ</p> <p>เพื่อกำหนดกรณีเมื่อได้มีการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องเด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์กรดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชน</p>

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>ให้พนักงานสอบสวนรับสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน และอาชญากรรมของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนนั้น อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒</p> <p>การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีอันหรือมีบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของสภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่เข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย ไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดทำคำให้การหรือจดหมายโดยวิธีพิจารณาความอาญาหรือจดหมายช่วยเหลือหรือความช่วยเหลืออื่นใดแทนโดยวิธีพิจารณาความอาญาหรือจดหมายช่วยเหลืออื่นใด</p> <p>ให้ตามกฎหมายว่าด้วยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดในการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหาหรือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวัยที่จะดำเนินการได้ที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามวรรคนี้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย</p>	<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>รับสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งเรื่องที่เกิดหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวทราบ โดยให้ออกสพบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนนั้น อยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒</p> <p>การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่เข้าใจได้แก่เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย ก็ให้จัดทำคำให้การหรือจดหมายโดยวิธีพิจารณาความอาญาหรือจดหมายช่วยเหลือหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดในการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหาหรือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามวรรคนี้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย</p> <p>เมื่อพนักงานสอบสวนสอบถามเบื้องต้นแล้ว หากปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าเด็กหรือเยาวชนจะได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนอาจแจ้งข้อหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในโอกาสเดียวกัน และให้นำมาตรา ๗๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>ได้ และใช้คำว่า “เรื่องที่เกิดหรือเยาวชนถูกกล่าวหา” แทนคำว่า “ข้อกล่าวหา” เนื่องจากในชั้นนี้เด็กยังไม่ถือว่าเป็นผู้ต้องหา</p>
---	---	--

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพื่อให้สามารถแจ้งข้อหาและสอบปากคำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น</p> <p>เพื่อปรับปรุงถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐</p>
<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เกิดหรือถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวน อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเยาวชนนั้น เข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอนุโลม</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เกิดหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอนุโลม”</p>	
<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>มาตรา ๗๕ ในกรณีสอบสวน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยมิเล็งกับปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาวะของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดทำล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ</p> <p>ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องทว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งตัวว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณา</p>		

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>คดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตใจของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องทำกรรมที่ทำให้เกิดความผิดแต่ละราย</p> <p>ในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์กร ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>“ให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับคำปรึกษาการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”</p> <p>มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน</p> <p>“มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะกระทำความผิดและเด็กอยู่ในความคุ้มครองของสถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาที่ตามมาตรา ๗๖ ไปยังศูนย์คุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก”</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนได้รับคำปรึกษาการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง</p> <p>เพื่อกำหนดกรณีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะกระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาที่ตามมาตรา ๗๖ ไปยังศูนย์คุ้มครองสวัสดิภาพ</p>
<p>มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะกระทำความผิดและเด็กอยู่ในความคุ้มครองของสถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองโดยอนุโลม</p> <p>หากปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กซึ่งถูกจับกุมหรือควบคุมนั้นในขณะกระทำความผิดอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้</p>		

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าเป็นเด็กหรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน</p> <p>ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่ไม่ได้มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ</p> <p>(๒) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าเด็กไม่ได้อาศัยอยู่ตามความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบไปโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการ</p> <p>(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการ</p>		

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p> <p>ต่อไปตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ</p> <p>มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องท้าวากระทำ ความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่า ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดย คำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกใน การกระทำก่อนฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุ สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำ ความผิดแล้ว หากผู้อำนวย การสถานพินิจพิจารณา เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้ การคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนจากกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือ เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยน ความประพฤติของเสียหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชย ของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงาน อัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย</p> <p>เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และ</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p> <p>มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๖ แห่ง พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องท้าวากระทำ ความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่า เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกใน การกระทำก่อน ฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุ แห่งการกระทำ ความผิดแล้ว หากผู้อำนวย การสถานพินิจพิจารณา เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหาก จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้ บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือ เยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยน ความประพฤติของเสียหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชย ความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชน และสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อ พนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย หากคตินั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย</p> <p>เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและ</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p> <p>เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษ และการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย</p>
---	---	--

<p>พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือส่งคำวินิจฉัยต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เกี่ยวข้องของผู้ที่เกี่ยวข้องสูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ</p> <p>ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาล้างตามความเห็นสมควร</p> <p>ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการดำเนินการของศาลด้วย</p> <p>แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรานี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย</p>	<p>ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือส่งคำวินิจฉัยต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ ทั้งนี้ แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายหรือเยาวชนและผู้เสียหายหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย</p> <p>ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาล้างตามความเห็นสมควร</p> <p>ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการของศาลด้วย”</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>..... นายกรัฐมนตรี</p>	

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน

และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

เรื่องเสร็จที่ ๘๕๐/๒๕๕๙

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๒๓๑๙๒ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ในการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดและสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำเป็นบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

กระทรวงยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญเป็นแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” ให้มีอายุขั้นต่ำและขั้นสูง (ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔))

(๒) กำหนดให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่จะทำการนอกเขตอำนาจได้ (ร่างมาตรา ๔ (เพิ่มมาตรา ๓๕ วรรคสาม))

(๓) กำหนดให้กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนในสถานพินิจที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีกรรมการคนใหม่เข้ารับหน้าที่ (ร่างมาตรา ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘ วรรคสอง))

(๔) กำหนดให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจฝากควบคุมเด็กและเยาวชนยังสถานพินิจใกล้เคียงตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดได้ กรณีสถานพินิจในจังหวัดดังกล่าวไม่มีสถานที่ควบคุม (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง))

(๕) เพิ่มข้อยกเว้นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนให้สามารถดำเนินการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ (ร่างมาตรา ๗ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๘))

(๖) การเปรียบเทียบคดีกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ รวมถึงกำหนดการส่งตัวเด็กไปเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (ร่างมาตรา ๘ (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑))

(๗) ปรับปรุงอำนาจของพนักงานสอบสวนให้สามารถถามปากคำเด็กหรือเยาวชนได้ ก่อนนำตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม (ร่างมาตรา ๙ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐) และร่างมาตรา ๑๐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๑))

(๘) เพิ่มเติมค่าป่วยการที่ปรึกษากฎหมาย (ร่างมาตรา ๑๑ (เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่))

(๙) ยกเลิกมาตรา ๗๗ เนื่องจากมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กบัญญัติไว้อยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๑๒ (ยกเลิกมาตรา ๗๗))

(๑๐) ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดให้ต้องปฏิบัติ รวมถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๑๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖))

๒. ข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินี้โดยไม่มีข้อสังเกตเพิ่มเติม

๒.๒ สำนักงานอัยการสูงสุด เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมดังนี้

(๑) ร่างมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง เรื่อง การเปรียบเทียบปรับเด็ก เนื่องจากมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติให้เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ และคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นไว้แล้วว่า การเปรียบเทียบเด็กที่อายุไม่เกินสิบห้าปีนั้นกระทำไม่ได้ (เรื่องเสร็จที่ ๕๗๓/๒๕๕๕ และเรื่องเสร็จที่ ๗๑๖/๒๕๕๖) ดังนั้น เมื่อประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายสารบัญญัติได้ยกเว้นโทษสำหรับเด็กที่อายุไม่เกินสิบห้าปีแล้ว การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติเพื่อให้ทำการเปรียบเทียบปรับเด็กโดยไม่มี การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกันด้วยนั้น อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

(๒) ร่างมาตรา ๘๖ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เรื่องการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การกำหนดให้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายในคดีที่มีผู้เสียหายด้วยนั้น ในกรณีที่เป็นความผิดต่อแผ่นดินซึ่งรัฐเป็นผู้เสียหาย อาจเกิดปัญหาการตีความว่า ในกรณีดังกล่าวผู้ใดจะเป็นผู้ให้ความยินยอม ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย เฉพาะในกรณีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว

๓. สำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ประกอบกับข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ดังนี้

๓.๑ ปรับปรุงบทนิยามคำว่า “เด็ก” ให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔))

๓.๒ ตัดร่างมาตรา ๔ เดิมออก เนื่องจากการสืบเสาะเด็กและเยาวชนสามารถขอความร่วมมือให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กในเขตพื้นที่นั้น ดำเนินการแทนได้

๓.๓ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว (ร่างมาตรา ๔ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘))

๓.๔ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจในการประกาศกำหนดสถานพินิจให้เป็นอำนาจของ “อธิบดี” จากเดิมเป็นอำนาจของ “รัฐมนตรี” เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน (ร่างมาตรา ๕ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๐))

๓.๕ สำหรับร่างมาตรา ๗ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๘) มีสาระเป็นการเพิ่มข้อยกเว้นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชนให้สามารถดำเนินการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ตัดความในร่างมาตรานี้ออก เนื่องจากเห็นว่ากรณีตามมาตรา ๘๖ แม้จะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่การจัดทำแผนฟื้นฟูก่อนฟ้องคดีก็ตาม แต่ก็มีบทบัญญัติมาตรา ๘๗ รองรับมาตรการดังกล่าวไว้แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องเขียนไว้ในร่างมาตรานี้อีก

๓.๖ ร่างมาตรา ๖๙/๑ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมีสาระเป็นการกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นมีอำนาจเปรียบเทียบคดีกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาร่างมาตรานี้ประกอบด้วยพิจารณาข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว เห็นว่าการกำหนดเช่นนี้จะขัดกับมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดว่าเด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ เมื่อเด็กไม่สามารถรับโทษได้ จึงไม่อาจนำวิธีการเปรียบเทียบคดีมาใช้กับเด็กได้ และได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรานี้ โดยกำหนดเป็นมาตรการพิเศษอันเป็นมาตรการเสริมจากมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น และเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่มาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่น จึงจะดำเนินการเช่นเดียวกับมาตรา ๗๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป นอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมในกรณีการส่งตัวผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากกรณีตามร่างวรรคหนึ่งเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้นั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑))

๓.๗ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เห็นสมควรให้นำความในร่างวรรคสองของมาตรา ๖๙/๑ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ มากำหนดเป็นร่างมาตรา ๖๙/๒ เพื่อกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๖๙/๒))

๓.๘ ร่างมาตรา ๙ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐) มีสาระสำคัญเป็นการปรับปรุงอำนาจของพนักงานสอบสวนให้สามารถถามปากคำเด็กหรือเยาวชนได้ก่อนนำตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม โดยตัดเรื่องการถามเบื้องต้นเด็กหรือเยาวชนออก คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่าการตัดเรื่องการถามเบื้องต้นเด็กหรือเยาวชนออกจะทำให้ร่างมาตรา ๗๐ ไม่สอดคล้องกับกระบวนการตรวจสอบการจับตามมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ และกระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๕ จึงเห็นควรให้คงความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๐ ตามกฎหมายปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวกับการถามเบื้องต้นเด็กหรือเยาวชนไว้ และให้ปรับปรุงถ้อยคำในตอนท้ายของร่างวรรคหนึ่งว่า เมื่อได้มีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เห็นควรให้ใช้คำว่า “เรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา” แทนคำว่า “ข้อกล่าวหา” เนื่องจากในชั้นนี้เด็กยังไม่ถือว่าเป็นผู้ต้องหา สำหรับกรณีการกำหนดอำนาจของพนักงานสอบสวนในการถามปากคำเด็กหรือเยาวชนได้ก่อนนำตัวไปให้ศาลตรวจสอบการจับกุม คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เห็นสมควรให้นำมากำหนดไว้เป็นวรรคสามของร่างมาตรา ๗๐ (ร่างมาตรา ๗ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐))

๓.๙ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๑ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๐ และเห็นควรให้ใช้คำว่า “เรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา” แทนคำว่า “ข้อกล่าวหา” เนื่องจากในชั้นนี้เด็กหรือเยาวชนนั้นยังไม่ถือว่าเป็นผู้ต้องหา (ร่างมาตรา ๗ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๑))

๓.๑๐ ร่างมาตรา ๑๒ เดิม (ยกเลิกมาตรา ๗๗) คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็นจะต้องคงความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๗ ตามกฎหมายปัจจุบันในส่วนที่เกี่ยวกับกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมไว้ และให้ปรับปรุงถ้อยคำในตอนท้ายให้สอดคล้องกับกระบวนการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ร่างมาตรา ๙ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๗))

๓.๑๑ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๘๖ วรรคสาม เนื่องจากผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมมีข้อสังเกตว่าความในร่างที่กระทรวงยุติธรรมเสนอจะเป็นการตัดอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายปัจจุบันของศาลซึ่งกำหนดว่ากรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลเองว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีอำนาจพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร แต่ร่างที่กระทรวงยุติธรรมเสนอกำหนดให้ต้องมีผู้ยื่นคำร้องต่อศาลก่อน ศาลจึงจะสามารถพิจารณาสั่งได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่าความในวรรคสามของกฎหมายปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว ไม่จำเป็นต้องแก้ไข

นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงแก้ไขถ้อยคำในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ประชาชนจะได้รับประโยชน์เนื่องจากกระบวนการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ และวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนตามกฎหมายนี้ ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กรณีผู้ซึ่งมีอายุไม่เกินสิบปีหรือเด็กที่มีอายุเกินสิบปี แต่ไม่เกินสิบห้าปีที่กระทำความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก จะไม่ต้องถูกควบคุมตัวเพื่อดำเนินคดีในศาลอันจะสร้างตราบาปแก่เด็ก แต่กฎหมายกำหนดให้ใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีในชั้นพนักงานสอบสวนด้วยการว่ากล่าวตักเตือนแทน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๕๙

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย
(The Thai Juvenile Justice)

นายสกุลยช หอพิบูลยช *

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (criminal justice) คือ กระบวนการที่รัฐใช้จัดการกับความประพฤติที่ไม่เป็นที่ยอมรับ (a process through which the state responds to behaviour that it deems unacceptable)^๑ ความประพฤติที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ได้แก่ การกระทำความผิดอาญา (crime) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย คือ กระบวนการที่ประเทศไทยใช้จัดการกับคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด^๒ “เด็ก” คือ บุคคลอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” คือ บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์^๓ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย จึงเป็นกระบวนการที่ใช้จัดการกับบุคคลอายุไม่ถึง ๑๘ ปีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หากบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ย่อมไม่อยู่ภายใต้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก แต่จะถูกดำเนินคดีในศาลอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยเริ่มต้นขึ้นครั้งแรกเมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ และ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางขึ้นที่กรุงเทพมหานคร และกำหนดวิธีพิจารณาความสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีลักษณะพิเศษต่างจากวิธีพิจารณาความที่ใช้กับผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว และใช้ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ แทน ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยอยู่ภายใต้ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

* อัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด รับผิดชอบงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการจังหวัดเทิง

^๑ E McLaughlin and J Muncie, *The SAGE Dictionary of Criminology* (2nd SAGE Publications, London 2007) 93

^๒ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๐

^๓ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔

ในบทความนี้จะอธิบายถึงโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กของประเทศไทย โดยสังเขป โดยจะแบ่งเป็น ๓ ส่วนคือ (๑) ทฤษฎีว่าด้วยการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิด (๒) กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิด และ (๓) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย

ในบทความนี้ขอให้คำว่า “เด็ก” แทนคำว่า “เด็กและเยาวชน” คำว่า “กฎหมายระหว่างประเทศ” หมายถึง “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice หรือกฎกรุงปักกิ่ง) นอกจากนี้ บทความนี้จะไม่จำกัดการอธิบายเฉพาะ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ แต่จะรวมถึงประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย

ส่วนที่ ๑ ทฤษฎีว่าด้วยการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิด

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงทฤษฎี ๓ ทฤษฎี คือ (๑) สำนักปฏิฐานนิยม (Positivist school) (๒) ทฤษฎีตราบาป (Labeling theory) และ (๓) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงทฤษฎีอันเป็นที่มาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก

๑ สำนักปฏิฐานนิยม (Positivist school)

สำนักปฏิฐานนิยมอธิบายสาเหตุของอาชญากรรม (crime) ว่า อาชญากรรมไม่ได้เกิดจากเจตน์จำนงอิสระ (free will) ของผู้กระทำความผิด ภายหลังจากชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีและผลร้ายที่จะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม แต่อาชญากรรมมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ (multiple factors) ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้กระทำความผิด เช่น ปัจจัยทางชีววิทยา (biological) จิตวิทยา (psychological) สังคม (social factor) และเศรษฐกิจ (economic factor)^๔ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมที่ดีพอ (under-socialisation) ผู้กระทำความผิดจึงไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของสังคมได้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้กระทำความผิดมีความบกพร่องทางพันธุกรรม หรือจิตผิดปกติ เป็นเหตุให้การขัด

^๔ สำนักปฏิฐานนิยมให้ความสำคัญกับปัจจัยทางด้านร่างกายและจิตใจของอาชญากร (body and mind of the criminal) ยิ่งกว่าปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ พวกที่ให้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมมากกว่าปัจจัยทางร่างกายและจิตใจของอาชญากรได้พัฒนาความคิดเป็นสำนักคิดทางด้าน criminology

เกลาทางสังคมเป็นไปได้ยาก หรือผู้กระทำผิดอยู่ในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์หรือได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม หรืออยู่ในสังคมที่ปราศจากค่านิยม ที่สามารถใช้เป็นเครื่องกำหนดการกระทำของตนเอง (lack of consistent values)^๕ ดังนั้น ผู้กระทำผิดจึงไม่ใช่คนเลว แต่เป็นเหยื่อของสภาพแวดล้อม (victim of circumstance)^๖ ผู้กระทำผิดจึงไม่ต้องรับผิดชอบ (responsibility) ในการกระทำผิดของตน เพราะการกระทำผิดของเขาไม่ได้เกิดจากจิตใจที่ชั่วร้าย แต่เกิดจากปัจจัยภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุมของผู้กระทำผิด การลงโทษผู้กระทำผิดจึงไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหอาชญากรรม แต่การเยียวยาการรักษา (treatment) ที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของผู้กระทำผิดแต่ละคน เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม (a law-abiding person) เป็นวิธีการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมที่ดีที่สุด

๒ ทฤษฎีตราบาป (Labeling theory)

ทฤษฎีตราบาปเสนอว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (criminal justice) ไม่สามารถแก้ปัญหอาชญากรรมได้ แต่เป็นต้นเหตุของอาชญากรรม (criminogenic)^๗ เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (criminal justice) คือเครื่องมืออย่างดีในการแบ่งแยกคนดีกับคนเลวออกจากกัน บุคคลที่ถูกจับ (arrest) ถูกดำเนินคดี (trial) และถูกพิพากษา (conviction) จะถูกตราหน้าว่าเป็นคนเลวของสังคม สังคม (social reaction) จึงปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวไม่ดี เพราะเชื่อว่า บุคคลนั้นจะต้องสร้างปัญหาให้แก่สังคมในอีกอย่างแน่นอน เพื่อน ญาติมิตร จึงไม่อยากคบหาสมาคมด้วย งานก็หาได้ยากเพราะไม่มีบุคคลใดยอมรับเข้าทำงาน ผลคือบุคคลนั้นเกิดความรู้สึกแปลกแยก (alienate) และถูกกีดกันออกจากสังคม (exclusion from society) ในที่สุดบุคคลนั้นจะยอมรับว่าตนเอง (identity) เป็นคนชั่วคนเลวตามที่สังคมตราหน้า^๘ และกระทำความผิดเพื่อแก้แค้นสังคม^๙ ด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีนี้จึงเสนอให้ผันคดี (diversion) ออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา^{๑๐} เพื่อลดตราบาปที่เกิดขึ้นรวมทั้งช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย

^๕ J Young, 'Think seriously about crime: some models of criminology' <<http://www.malcolmread.co.uk/JockYoung/>> accessed 10 December 2007 18-19

^๖ E McLaughlin and J Muncie (eds) (n 1) 243

^๗ J R Lily and others, *Criminological Theory: Context and Consequences* (3rd, SAGE Publications, London 2002) 110

^๘ A K Cohen, 'Crime Causation : Sociology Theories' in S H Kadish (ed) *Encyclopedia of Crime and Justice Volume I* (The Free Press, New York 1983) 348

^๙ J R Lily and others, (n 8) 112

^{๑๐} Ibid 118

๓ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (criminal justice) ถูกวิจารณ์ว่าละเลยความต้องการของผู้เสียหาย และผลักผู้กระทำผิดออกจากสังคม (exclusion) ส่วนกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นกระบวนการที่คนใหม่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกิดขึ้นมาประมาณ ๒๐ ปีแล้ว กระบวนการนี้มีเป้าหมายที่การเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายและสังคม และการนำผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม (reintegration) กระบวนการนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ครอบครัว และชุมชน มาพบปะพูดคุย ประนีประนอม หรือเจรจาต่อรองกัน (mediation, conciliation and negotiation) เพื่อหาทางแก้ไขความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรมร่วมกัน ภายใต้ความช่วยเหลือของผู้ประสานงาน (a facilitator)^{๑๑} กระบวนการนี้เริ่มต้นโดยการให้ผู้เสียหายและครอบครัวเล่าถึงผลร้ายที่ผู้เสียหายและครอบครัวได้รับจากอาชญากรรม เช่น ความรู้สึกและความเสียหายที่ได้รับจากอาชญากรรม จากนั้นจะให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายหรือกำหนดวิธีการในการเยียวยาความเสียหายจากผู้กระทำผิด กระบวนการนี้เชื่อว่า เมื่อผู้กระทำผิดได้รับทราบผลร้ายจากการกระทำผิดของตนที่มีต่อผู้เสียหายและครอบครัวแล้ว ผู้กระทำผิดจะเกิดความรู้สึกสงสารและสำนึกผิด (genuine remorse) ผู้กระทำผิดจะขอโทษผู้เสียหายและพยายามเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย รวมทั้งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนไม่กลับไปกระทำผิดอีก และเมื่อผู้ต้องหาได้รับการให้อภัยจากผู้เสียหายและชุมชนแล้ว ผู้ต้องหาจะสามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย สำหรับผู้เสียหาย กระบวนการนี้ได้ให้โอกาสผู้เสียหายเจรจาต่อรองหรือประนีประนอมกับผู้ต้องหา ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตรงตามความต้องการมากที่สุด นอกจากนี้หากผู้ต้องหาขอโทษและผู้เสียหายให้อภัยแล้ว เชื่อว่าจะทำให้ผู้เสียหายลดผลกระทบบังคับจิตใจจากการกระทำผิดลงได้^{๑๒}

ส่วนที่ ๒ กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิด

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน (กฎกรุงปักกิ่ง) ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับจัดการกับเด็กที่กระทำความผิดไว้ ดังนี้

- ๑ การกระทำใดที่เกี่ยวกับเด็ก จำต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก^{๑๓}

^{๑๑} Basic principles on the use of restorative justice programmes in criminal matters s 2

^{๑๒} ดู S Horpibulsuk, 'Restorative Justice in a Nutshell' ที่ <http://www.humanrights.ago.go.th/files/Restorative_justice_in_a_nutshell.pdf>

^{๑๓} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาตรา ๓ วรรค ๑

- ๒ ต้องมีการกำหนดอายุขั้นต่ำที่เด็กไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา (the minimum age of responsibility)^{๑๔}
- ๓ การปฏิบัติต่อเด็กจะต้องความเคารพต่อศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก [...] คำนี้ถึงอายุของเด็กและการนำเด็กกลับคืนสู่สังคม (reintegration)^{๑๕}
- ๔ เมื่อเด็ก ผู้ปกครอง (parent) หรือผู้ดูแล (guardian) ยินยอม เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานอัยการมีอำนาจผันคดี (disposition of case) จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้^{๑๖}
- ๕ ก่อนพิพากษา ผู้พิพากษาต้องพิจารณาถึงภูมิหลัง สภาพแวดล้อม และปัจจัยที่ทำให้เด็กกระทำผิดด้วย^{๑๗}
- ๖ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องให้ความสำคัญต่อสวัสดิภาพของเด็ก (well-being of the juvenile) และการกระทำใดๆ ต่อเด็กจะต้องได้สัดส่วนกับตัวเด็กซึ่งเป็นผู้กระทำผิดและความผิดที่ได้กระทำลงไป (proportion to the circumstances of both the offenders and the offence)^{๑๘} กล่าวคือ จะไม่คำนึงเฉพาะความร้ายแรงของการกระทำแต่ประการเดียว แต่จะพิจารณาถึงความต้องการของเด็กและสังคมด้วย^{๑๙}
- ๗ ไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว^{๒๐}
- ๘ การจับ กักขัง และจำคุก ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ใช้เป็นมาตรการสุดท้าย (last resort) และมีระยะเวลาสั้นที่สุด (the shortest appropriate period of time)^{๒๑}

ส่วนที่ ๓ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย

เมื่อได้ทราบทฤษฎีและกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิดแล้ว ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย

---

^{๑๔} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาตรา ๔๐ วรรค ๓ และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน มาตรา ๔

^{๑๕} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาตรา ๔๐ วรรค ๑

^{๑๖} กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๑๑

^{๑๗} กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๑๖.๑

^{๑๘} กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๕.๑

^{๑๙} กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๑๗.๑ (d)

^{๒๐} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาตรา ๓๗ วรรค ๑ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๑๗.๓

^{๒๑} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มาตรา ๓๗ วรรค ๒ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง มาตรา ๑๓

ไทยว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกับทฤษฎีและกฎหมายระหว่างประเทศที่กล่าวมาแล้วหรือไม่อย่างไร โดยจะแบ่งเป็น ๖ หัวข้อ คือ (๑) บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจศาล (๒) อายุกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็ก (๓) การจับ การตรวจสอบการจับ และการควบคุมระหว่างการดำเนินคดี (๔) การค้นคดี (๕) การฟ้องคดี (๖) การพิจารณาพิพากษาคดี และ (๗) ประวัติอาชญากรรมของเด็ก

๑ บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจศาล

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด^{๒๒} เด็ก คือ บุคคลอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ เยาวชน คือ บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์^{๒๓} แต่ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดว่า เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก^{๒๔} ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเฉพาะคดีอาญาที่มีข้อกล่าวหาว่าบุคคลอายุเกินกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์กระทำความผิดเท่านั้น

คดีอาญาที่มีข้อกล่าวหาว่าบุคคลอายุเกินกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์กระทำความผิดนั้น กฎหมายให้ถืออายุในเวลาที่มีความผิดได้เกิดขึ้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา^{๒๕} ดังนั้น หากบุคคลอายุเกินกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์กระทำความผิด แต่ถูกดำเนินคดีเมื่ออายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์หรือภายหลังจากนั้น ย่อมอยู่ภายใต้อำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวเช่นเดียวกัน

ส่วนวิธีการนับอายุของเด็กว่าอยู่ภายใต้อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ กฎหมายกำหนดให้เริ่มนับอายุตั้งแต่วันเกิดเป็นต้นไป ไม่ใช่เริ่มนับในวันถัดจากวันเกิด^{๒๖}

๒ อายุของเด็กกับความรับผิดชอบทางอาญา

แม้ว่าศาลเยาวชนและครอบครัวจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่มีข้อหาว่าบุคคลอายุเกินกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์กระทำความผิด แต่เพื่อเป็นการคุ้มครอง

^{๒๒} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๐

^{๒๓} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔

^{๒๔} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗/๓ สำหรับขั้นตอนการจัดการกับเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน ๑๐ ปีบริบูรณ์ บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗/๗

^{๒๕} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕

^{๒๖} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖

ผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก ไม่ให้เด็กที่มีอายุน้อยต้องรับผิดชอบทางอาญา ประมวลกฎหมายอาญา จึงกำหนดว่า เด็กที่อายุกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจกล่าวตักเตือนและปล่อยตัวไป^{๒๗} ดังนั้น ความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กจึงเริ่มต้นที่อายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

แม้ว่าเด็กอายุเกินกว่า ๑๐ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์จะไม่มีควมรับผิดชอบทางอาญา แต่ศาลมีอำนาจควบคุมความประพฤติของเด็กได้ เช่น ศาลมีอำนาจวางข้อกำหนดให้บิดาและมารดาระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้ายภายในเวลาที่ศาลกำหนด หากเด็กไปก่อเหตุร้าย ศาลจะเรียกให้บิดามารดาชำระเงินต่อศาลไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาทก็ได้ รวมทั้งศาลมีอำนาจส่งเด็กไปโรงเรียน หรือสถานฝึกอบรม หรือวางเงื่อนไขการคุมประพฤติเด็กก็ได้^{๒๘}

๓ การจับ การตรวจสอบการจับ และการควบคุมระหว่างการดำเนินคดี

การจับเป็นมาตรการที่กระทบต่อเสรีภาพของเด็ก กฎหมายระหว่างประเทศจึงได้กำหนดว่า การจับจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย ใช้เป็นมาตรการสุดท้าย (last resort) และมีระยะเวลาสั้นที่สุด (the shortest appropriate period of time)

การจับเด็กที่กระทำความผิดในประเทศไทย กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้ใน ๒ กรณี คือ (๑) เด็กได้กระทำความผิดซึ่งหน้า และ (๒) มีหมายจับ^{๒๙} นอกจากสองกรณีนี้แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถจับกุมเด็กได้

เมื่อจับเด็กได้แล้ว พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องนำเด็กไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กมาถึงที่ทำการพนักงานสอบสวน^{๓๐} หากศาลเห็นว่าการจับไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะต้องสั่งให้ปล่อยตัวเด็กทันที^{๓๑} แต่ในกรณีที่การจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีอำนาจควบคุมเด็กไว้ที่สถานพินิจระหว่างการดำเนินคดีได้ เฉพาะกรณีที่เด็กมีลักษณะหรือพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรอื่นเท่านั้น^{๓๒} หากไม่มีเหตุดังกล่าวแล้ว ศาลจะต้องมอบเด็กคืนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง และกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องนำเด็กไปพบพนักงานสอบสวนหรือศาล^{๓๓}

^{๒๗} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔

^{๒๘} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔

^{๒๙} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๖๖

^{๓๐} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗๒

^{๓๑} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗๓

^{๓๒} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗๓

^{๓๓} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๗๓

๔ การผันคดี

การผันคดีเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถลดตราบาปแก่เด็ก และทำให้เด็กกลับคืนสู่สังคมได้โดยง่าย ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการผันคดี ดังนี้ คือ (๑) การเปรียบเทียบปรับ (๒) การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (๓) การส่งไม้พ้องของพนักงานอัยการ และ (๔) การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

๔.๑ การเปรียบเทียบปรับ

การเปรียบเทียบปรับเป็นวิธีการผันคดีความผิดเล็กน้อยๆจากการพิจารณาของศาลคดีที่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้^{๓๔} ได้แก่

- ๑ คดีความผิดลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ
- ๒ คดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท
- ๓ คดีความผิดภาษีอากรที่มีโทษปรับอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

ในคดีที่พนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับได้ ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าเด็กไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก และเด็กและผู้เสียหายยินยอมให้เปรียบเทียบปรับ^{๓๕} เมื่อเด็กนำเงินมาชำระค่าปรับตามที่ถูกเปรียบเทียบปรับแล้ว คดีเป็นอันเลิกกัน สิทธินาคดีอาญามาฟ้องระงับไป^{๓๖} พนักงานอัยการไม่สามารถดำเนินคดีกับเด็กได้อีกต่อไป

ตัวอย่างคดีที่พนักงานสอบสวนมักจะใช้การเปรียบเทียบปรับ ได้แก่ คดีเด็กขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต คดีเด็กขับรถโดยไม่สวมหมวกนิรภัย คดีเด็กทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่ไม่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย เป็นต้น

๔.๒ การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ก่อนที่ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๕ จะใช้บังคับในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ เด็กที่เสพยาเสพติดให้โทษ เช่น เมทแอมเฟตามีน ฟีน กัญชา เฮโรอีน หรือติดสารระเหย เช่น กาวยาง ถือว่ากระทำความผิด จะต้องถูกดำเนินคดีในศาล ต่อมาภายหลังที่กฎหมายฉบับนี้บังคับใช้ ได้เปลี่ยนกระบวนการที่เห็นว่า ผู้เสพยาเสพติดหรือติดสารระเหยเป็นผู้กระทำความผิด เป็นว่าผู้เสพยาเสพติดหรือติดสารระเหยเป็นผู้ป่วยที่สมควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ^{๓๗} กฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดให้ต้องส่งตัวเด็กที่เสพยาเสพติดหรือติดสาร

^{๓๔} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๓๗

^{๓๕} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๓๘

^{๓๖} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๓๙

^{๓๗} เหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕

ระเหยไปพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดก่อน หากไม่สามารถดำเนินการจนบรรลุผล จึงให้ดำเนินคดีกับเด็กต่อไป

เงื่อนไขการส่งเด็กไปพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีดังนี้

๑ เด็กถูกกล่าวหาว่า (๑) เสพยาเสพติดให้โทษ (๒) เสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครอง (๓) เสพและมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย (๔) เสพและจำหน่ายยาเสพติด ทั้งนี้ ตามชนิด ประเภท และปริมาณตามที่กฎหมายกำหนดไว้^{๓๔}

๒ เด็กไม่ถูกกล่าวหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษา^{๓๕}

เมื่อศาลเห็นว่า เด็กมีลักษณะครบถ้วนตามเงื่อนไขข้างต้น ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวเด็กไปตรวจการเสพหรือการติดยาเสพติด^{๓๖} หากคณะอนุกรรมการพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดวินิจฉัยว่าเด็กเป็นผู้เสพหรือติดยาเสพติด และจัดให้มีแผนพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พนักงานอัยการจะออกคำสั่งชะลอการฟ้อง (suspension of prosecution) ไว้จนกว่าจะได้รับแจ้งผลการพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด^{๓๗}

ในกรณีที่ผลการฟื้นฟูเป็นที่น่าพอใจ กฎหมายให้ถือว่าเด็กพ้นจากความผิดที่ถูกกล่าวหา และพนักงานอัยการไม่อาจยื่นฟ้องเด็กได้อีก แต่หากผลการฟื้นฟูไม่เป็นที่พอใจ พนักงานอัยการจะต้องดำเนินคดีกับเด็กในความผิดที่ถูกกล่าวหาต่อไป^{๓๘}

๔.๓ การสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ

ในคดีอาญาที่ไม่สามารถใช้วิธีการค้นคดีดังกล่าวมาแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจผันคดีของเด็กได้ ๒ กรณี คือ (๑) การสั่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง และ (๒) การสั่งไม่ฟ้องเพื่อประโยชน์สาธารณะ

๑ การสั่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง เป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (right to presume innocent)^{๓๙}

^{๓๔} พ.ร.บ.พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๙ และกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และปริมาณของยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

^{๓๕} พ.ร.บ.พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๙

^{๓๖} พ.ร.บ.พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๙

^{๓๗} พ.ร.บ.พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๒

^{๓๘} พ.ร.บ.พื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓๓

^{๓๙} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๙

๒ การสั่งไม่ฟ้องเพื่อประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากพนักงานอัยการเป็นผู้รักษาผลประโยชน์สาธารณะ (a guardian of public interest)^{๕๕} หากเห็นว่าการฟ้องคดีใดจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนหรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ พนักงานอัยการจะส่งสำนวนคดีลักษณะดังกล่าวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อสั่งไม่ฟ้องได้^{๕๕}

๔.๔ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้นำรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน (the Family and Community Group Conference) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้เพื่อฟื้นคดีเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดออกจากการพิจารณาพิพากษาของศาลตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖

เงื่อนไขการใช้กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มีดังนี้^{๕๖}

๑. ความผิดที่เด็กกระทำความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี
๒. เด็กไม่เคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล หรือเคยได้รับโทษจำคุก แต่เป็นโทษจำคุกในคดีที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
๓. เด็กสำนึกในการกระทำ
๔. ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าเด็กสามารถกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง โดยพิจารณาจาก อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิด

เมื่อเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วน ผู้อำนวยการสถานพินิจจะจัดให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนขึ้น เพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู โดยแผนดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) แก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็ก (๒) บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และ (๓) ให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชน สำหรับบุคคลที่ต้องร่วมประชุมประกอบด้วยฝ่ายผู้ต้องหา ฝ่ายผู้เสียหาย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือพนักงานอัยการเข้าร่วมก็ได้^{๕๗}

เมื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแล้วเสร็จ ผู้อำนวยการสถานพินิจจะส่งแผนดังกล่าวแก่พนักงานอัยการเพื่อพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งได้ ๓ กรณีคือ (๑) เห็นชอบ (๒)

^{๕๕} S Uglow, *Criminal Justice* (Sweet and Maxwell Ltd., London 2002) 181

^{๕๕} พ.ร.บ.องค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๑

^{๕๖} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘๖

^{๕๗} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๘๗

สั่งให้แก้ไข (๓) ไม่เห็นชอบและดำเนินคดีกับเด็กต่อไป ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นชอบ ให้ปฏิบัติตามแผนได้ทันที และรายงานให้ศาลทราบ^{๔๘}

หากเด็กปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน พนักงานอัยการจะมีคำสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งไม่ฟ้องถือเป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป หากเด็กฝ่าฝืนแผนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีต่อไป^{๔๙} ในระหว่างที่มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู กฎหมายไม่ให้นำระยะเวลาในการจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรวมเข้ากับ กำหนดเวลาที่พนักงานอัยการต้องฟ้องเด็กต่อศาล^{๕๐} ดังนั้น ในระหว่างการปฏิบัติตามแผน แก้ไขบำบัดฟื้นฟูจึงเสมือนว่ากำหนดเวลาฟ้องคดีสะดุดหยุดลง

๕ การฟ้องคดี

ในกรณีที่ไม่สามารถผันเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจากการพิจารณาพิพากษา ของศาล เด็กจะถูกดำเนินคดีในศาล ผู้มีอำนาจฟ้องคดี คือ พนักงานอัยการ แต่การใช้อำนาจ ดังกล่าวจะต้องเป็นมาตรการสุดท้าย เมื่อไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเด็กได้ด้วยวิธีการอื่นแล้ว เท่านั้น^{๕๑}

ส่วนผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องเด็กเป็นจำเลยต่อศาลได้ เว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจาก ผู้อำนวยการสถานพินิจ^{๕๒} ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายใช้ศาลเป็นเวทีในการแก้แค้นเด็ก อันอาจ ชัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับ ตัวเป็นคนดี

๖ การพิจารณาและพิพากษาคดี

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงการพิจารณาพิพากษาคดีที่เด็กอายุกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยแบ่งเป็น ๓ หัวข้อ คือ (๑) องค์คณะผู้พิพากษา (๒) เจตนาบรรณณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย และ (๓) มาตรการที่ศาลใช้กับเด็ก

^{๔๘} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๖

^{๔๙} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๘

^{๕๐} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๙

^{๕๑} ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๗๕

^{๕๒} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๕

๖.๑ องค์คณะ

ในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด องค์คณะผู้พิพากษาจะต้องประกอบด้วย (๑) ผู้พิพากษาอาชีพไม่น้อยกว่า ๒ คน และ (๒) ผู้พิพากษาสมทบอีก ๒ คน ซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี ดังนั้น จะต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อย ๔ คน รวมกันจึงเป็นองค์คณะพิจารณาและพิพากษาคดีได้^{๕๓}

๖.๒ เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย

เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย มีดังนี้ ในการพิจารณาและพิพากษาคดีที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งควรจะได้รับ การฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการที่จะลงโทษและในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกายและสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นคน ๆ ไป และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับตัวเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นจะได้กระทำความผิดร่วมกัน^{๕๔}

เจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กในประเทศไทย อาจแบ่งได้เป็น ๒ ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ (๑) กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการทำให้เด็กกลับตนเป็นคนดียิ่งกว่าการลงโทษเด็ก (๒) มาตรการที่จะใช้กับเด็กแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กแต่ละคน เจตนารมณ์นี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีและกฎหมายระหว่างประเทศที่กล่าวมาแล้ว

เพื่อให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ดังกล่าว กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสถานพินิจที่จะสืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ และฐานะของเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาล^{๕๕} และข้อมูลดังกล่าวถือเป็น

^{๕๓} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๓

^{๕๔} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑๙

^{๕๕} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ๓๖ (๑)

ประเด็นที่ศาลจะต้องพิจารณาด้วย^{๕๖} ทั้งนี้ เพื่อให้มาตรการที่ศาลใช้กับเด็กสอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็กแต่ละคน และช่วยให้เด็กเป็นคนดีและกลับคืนสู่สังคมได้

๖.๓ มาตรการที่ศาลใช้กับเด็ก

เมื่อมีการฟ้องเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต่อศาลแล้ว ศาลมีอำนาจจัดการกับเด็ก ดังนี้ (๑) การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นพิจารณาคดี (๒) การชะลอคำพิพากษา (๓) มาตรการคุมความประพฤติกรณีศาลพิพากษาให้ปล่อยตัวเด็ก และ (๔) มาตรการในคำพิพากษา

๖.๓.๑ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นพิจารณาคดี

เงื่อนไขการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในชั้นศาล มีดังนี้^{๕๗}

- ๑ ความผิดที่เด็กกระทำความผิดราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๒๐ ปี
- ๒ เด็กไม่เคยได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาล หรือเคยรับโทษจำคุก แต่เป็นโทษจำคุกในคดีที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- ๓ ก่อนมีคำพิพากษา เด็กสำนึกในการกระทำ
- ๔ ผู้เสียหายยินยอม
- ๕ โจทก์ไม่คัดค้าน
- ๖ ศาลเห็นว่าเด็กสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ และการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กมากกว่าการพิจารณา รวมทั้งผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควรจากแผนดังกล่าว

เมื่อเงื่อนไขดังกล่าวครบถ้วน ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลอื่นจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลสั่ง ในกรณีที่ศาลเห็นชอบกับแผนดังกล่าว ศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว เพื่อให้เด็กไปปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หากศาลไม่เห็นชอบกับแผนดังกล่าว ศาลจะสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ในกรณีที่เด็กปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จนครบถ้วนแล้ว ศาลจะมีคำสั่งให้จำหน่ายคดี แต่ในกรณีที่เด็กไม่ปฏิบัติตามแผน ศาลจะดำเนินคดีต่อไป^{๕๘}

^{๕๖} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑๕

^{๕๗} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙๐

^{๕๘} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙๒,

๖.๓.๒ การชะลอคำพิพากษา

ในการพิจารณาคดีของศาล หากศาลเห็นว่า พฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา หรือพิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วยร้องขอว่าคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษา เมื่อศาลได้สอบถามผู้เสียหาย ศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กให้กับบิดา มารดา ผู้ปกครอง พร้อมกำหนดเงื่อนไขให้เด็กต้องปฏิบัติภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แทนการพิพากษาก็ได้ เช่น กำหนดให้เด็กไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นต้น หากเด็กสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะมีคำสั่งยุติคดี และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ แต่หากเด็กปฏิบัติผิดเงื่อนไข ศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นพิจารณาพิพากษาได้^{๕๕}

ระยะเวลาที่ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้เด็กต้องปฏิบัตินั้น จะต้องไม่เกินกว่าเด็กมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

๖.๓.๓ มาตรการคุมความประพฤติกรณีศาลพิพากษาให้ปล่อยตัวเด็ก

ในคดีที่ศาลยกฟ้อง เพราะเห็นว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิด หรือยกประโยชน์แห่งความสงสัยแก่เด็ก หากศาลเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิด หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำให้กระทำความผิดได้ ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติเด็กได้ดังต่อไปนี้^{๖๐}

- ๑ ห้ามเด็กเข้าไปในสถานที่หรือห้องที่ใดอันอาจชักนำให้กระทำความผิด
- ๒ ห้ามเด็กออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน
- ๓ ห้ามเด็กคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด
- ๔ ห้ามเด็กประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด
- ๕ ให้เด็กไปรายงานตัวต่อศาล หรือพนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์ เป็นครั้งคราว
- ๖ ให้เด็กไปศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษาแนะนำ รับการรักษาแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง
- ๗ กำหนดเงื่อนไขอื่นใดเพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็ก

^{๕๕} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๓

^{๖๐} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๓๔

มาตรการคุ้มครองประพัตินี้ สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักปฏิรูประนินมที่กล่าวมาข้างต้น เพราะให้ความสำคัญกับการแก้ไขความประพัตินี้ยิ่งกว่าการค้นหาความจริงว่าเด็กกระทำผิด ตามที่ถูกรกล่าวหา และสมควรถูกลงโทษหรือไม่ ดังนั้น แม้ศาลจะพิพากษายกฟ้อง ศาลยังมี อำนาจคุ้มครองประพัตินี้ของเด็กได้

๖.๓.๔ มาตรการในคำพิพากษา

ในคดีที่ศาลไม่ได้ใช้มาตรการที่กล่าวมาในข้อ ๖.๓.๑ - ๖.๓.๓ และเห็นว่ากรกระทำ ของเด็กเป็นความผิด ศาลมีวิธีการจัดการกับเด็กดังนี้

- ๑ ว่ากล่าวตักเตือนเด็ก บิดา มารดา และผู้ปกครอง รวมทั้งวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้ใช้ความระวังระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้าย ภายใน กำหนดเวลาไม่เกิน ๓ ปี หากเด็กไปก่อเหตุร้ายภายในเวลาดังกล่าว ศาลมีอำนาจ สั่งให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองชำระเงินจำนวนไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาทได้ เพื่อให้ บิดามารดาและผู้ปกครองร่วมกันดูแลความประพัตินี้ของเด็กด้วย หรืออาจส่งเด็ก ไปโรงเรียน หรือสถานฝึกอบรม หรือวางเงื่อนไขการคุ้มครองประพัตินี้เด็กก็ได้^{๖๑}
- ๒ หากศาลเห็นว่า เด็กสมควรได้รับการลงโทษ ศาลมีอำนาจลดมาตราส่วนโทษที่ กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง^{๖๒}
- ๓ ภายหลังกลดมาตราส่วนโทษแล้ว ศาลมีอำนาจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการ ลงโทษได้ แม้ว่า (๑) เด็กนั้นเคยรับโทษจำคุกหรือโทษอย่างอื่นตามคำพิพากษามา ก่อนแล้ว (๒) โทษที่จะลงแก่เด็กเป็นโทษอย่างอื่นนอกจากโทษจำคุก (ผลคือ โทษ ปรับก็สามารถรอกการลงโทษได้) และ (๓) ศาลจะกำหนดโทษจำคุกเกินกว่าสามปีก็ ตาม^{๖๓}
- ๔ ในกรณีที่ศาลไม่ใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ศาลอาจใช้วิธีการ สำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษก็ได้ เช่น (๑) เปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการ เพื่อความปลอดภัยเป็นส่งตัวเด็กไปควบคุมเพื่อฝึกอบรม หรือ (๒) เปลี่ยนโทษปรับ เป็นการคุ้มครองประพัตินี้^{๖๔}
- ๕ ในกรณีที่ศาลไม่ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษา ลงโทษเด็กได้ แต่จะไม่มีกรลงโทษประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต^{๖๕} ส่วนโทษ

^{๖๑} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔

^{๖๒} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔

^{๖๓} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔๔

^{๖๔} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔๒

^{๖๕} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔

จำคุกจะใช้เป็นมาตรการสุดท้าย (last resort) และมีระยะเวลาสั้นที่สุด (the shortest appropriate period of time)

๗/ ประวัติการกระทำความผิดของเด็ก

นอกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยจะให้ความสำคัญกับการแก้ไขความประพฤติของเด็กแล้ว (treatment) ยังให้ความสำคัญกับการกลับคืนสู่สังคมของเด็กด้วย (reintegration) ด้วย มาตรการหนึ่งที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้เด็กกลับคืนสู่สังคม คือ การห้ามไม่ให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กไปใช้ในประการที่เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็ก หากมีการฝ่าฝืนนำประวัติการกระทำความผิดของเด็กไปใช้ในลักษณะดังกล่าว เด็กอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำดังกล่าวได้ รวมทั้งอาจร้องขอให้มีการจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้^{๖๖}

สรุป

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยเป็นส่วนผสมของทฤษฎี ๓ ทฤษฎีด้วยกัน คือ (๑) สำนักปฏิฐานนิยม (Positivist school) (๒) ทฤษฎีตราบาป (Labeling theory) และ (๓) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับ (๑) การช่วยเหลือและสนับสนุนให้เด็กที่กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดีของสังคมยิ่งกว่าการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนในความผิดที่เด็กได้กระทำลงไป และ (๒) การนำเด็กกลับคืนสู่สังคม

บทความนี้เพียงแต่กล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กในประเทศไทยโดยสังเขปเท่านั้น แต่สิ่งที่ไม่ได้กล่าวถึงในบทความนี้และมีความสำคัญสมควรได้รับการศึกษาต่อไปมีอีกหลายประเด็น เช่น (๑) อะไรคือสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็ก (๒) การยอมให้ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญาจะขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือไม่ (๓) เหตุใดจึงไม่มีการผันเด็กที่กระทำความผิดในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีทั้งหมดออกจากศาล เพื่อลดตราบาปที่จะเกิดแก่เด็ก (๔) ในคดีเด็กกระทำความผิดคดีนิตย และพนักงานอัยการขอให้นำโทษที่รอไว้ในคดีก่อนมาบวกกับโทษในคดีที่ฟ้องใหม่หรือขอให้เพิ่มโทษ ขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือไม่ และ (๕) ประเทศไทยควรมี

^{๖๖} พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๘๔

มาตรการเยียวยาผู้เสียหายที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดของเด็กอย่างไร การศึกษาใน
ประเด็นเหล่านี้ น่าจะส่งผลให้การจัดการกับเด็กที่กระทำความผิดเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์
และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

มาตรการพิเศษ

ในการดำเนินคดี O.T. 91

แห่ง พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

คุ้มครองหรือจำกัดสิทธิ ตามหลักความเสมอภาค

สรีระ ทองถ้วน^๑

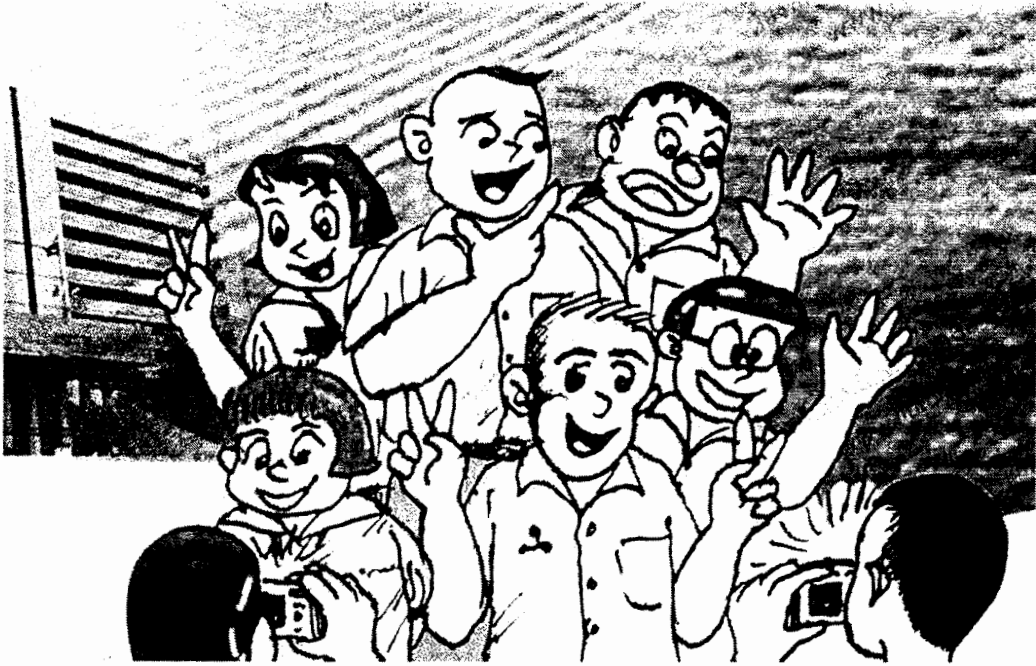
^๑ พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรี

บทนำ

ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญา หากขณะกระทำความผิดเด็กหรือเยาวชนอายุไม่ครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ เด็กหรือเยาวชนนั้นต้องได้รับการพิจารณาคดีโดยศาลเยาวชนและครอบครัว ตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งกำหนดวิธีการดำเนินคดีไว้โดยเฉพาะซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาและการดำเนินคดีครอบครัวที่เด็กหรือเยาวชนมีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียเท่านั้น แม้จะเป็นกฎหมายพิเศษแต่ก็ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เดิมเคยมี พ.ร.บ. จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ และ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงเป็น พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และได้มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งปัจจุบันมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดย พ.ร.บ.ฉบับใหม่จะเน้นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ชั้นจับกุมซึ่งเดิมไม่เคยคำนึงถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเป็นกิจจะลักษณะมาก่อน

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหนึ่งในสายงานยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่หลักในการคุ้มครองสิทธิของเด็กหรือเยาวชนทั้งในคดีอาญาและคดีครอบครัว ตามวิสัยทัศน์ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน “เป็นผู้นำในการพิทักษ์ผู้เยาว์และคืนเด็กดีสู่สังคม” โดยที่ผ่านมามีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติหน้าที่หลายอย่างเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามวิสัยทัศน์ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตาม มาตรา ๖๓ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและ

วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ก็เป็นแนวปฏิบัติของ
กรมอย่างหนึ่งที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ จนกระทั่งปัจจุบันตาม
พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดไว้ในเรื่อง “**มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี
อาญามาตรา ๘๖**” เพื่อเป็นการคุ้มครองเด็กที่สูญเสียสมรรถภาพจากการหันเหคดีออกจาก
กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มุ่งเน้นเรื่องการลงโทษและการแก้แค้น
ทดแทน การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๖ เป็นการนำเอา
กระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้คู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก
โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เสียหายและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในคดีมากขึ้น
จากเดิมที่ผู้เสียหายถูกมองเป็นเพียง “คนขายขอบ^๒” ของการกระทำ
ความผิด แต่การดำเนินการตามมาตรา ๖๓ บางประการโดยเฉพาะที่เน้นว่า
“**เด็กหรือเยาวชนต้องให้การรับสารภาพ**” โดยไม่คำนึงถึงบทบัญญัติ

^๒ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการทัศน
กระบวนการยุติธรรมไทย” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มหาวิทาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๔๘) น.๓๗

ของกฎหมายซึ่งมองในเรื่อง อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม...ฯว่าเด็กหรือเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง จึงเป็นการกระทำที่มองข้ามหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ ปัจจุบัน มาตรา ๘๖ ซึ่งมีเจตนารมณ์คล้ายกับมาตรา ๖๓ โดยมีถ้อยคำว่า “เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ผู้เขียนจึงหยิบประเด็นนี้มาพิจารณาเปรียบเทียบกับกระทำการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ตาม มาตรา ๖๓ ว่าขัดกับหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ต่อไป

แนวความคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันเป็นเรื่องของการแก้แค้นทดแทนเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นหลัก เมื่อมีการกล่าวหาว่ามีผู้กระทำความผิดอาญาผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุมมาดำเนินคดี เมื่อพบว่ามีความผิดตามข้อกล่าวหา ก็จะถูกลงโทษจำคุก จนกระทั่งปัจจุบันเกิดปัญหาเรื่อง “คนล้นคุก” หรือ “เด็กล้นสถานพินิจ” ซึ่งกระบวนการดังกล่าวไม่ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีโดยตรงแต่ไม่ได้รับการเยียวยาประกอบกับสังคมก็ไม่ได้รับการเยียวยาเช่นกัน ผู้เสียหายถูกมองว่าเป็น “คนชายขอบ” ของการกระทำความผิด ต่อมาได้มีการนำเอากระบวนการยุติธรรมทางเลือกเข้ามาใช้คู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักโดยเน้นให้ “ผู้เสียหายและชุมชน” เข้ามามีส่วนร่วมในคดีมากขึ้นเพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก

ความหมาย

ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ให้ความหมาย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์^๓ หมายถึง *ปรัชญา แนวคิด และกระบวนการวิธีปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่อ อาชญากรรมและชุมชนที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง*

ดร. กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ใช้คำว่า “การอำนวยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์”^๔ โดยคำนึงถึงปรัชญาของแนวคิดและผลสุดท้ายที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์ในสังคม คือ ต้องการทำให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศไทยเมื่อมองตามบริบทของสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมที่อยู่กันอย่างเอื้ออาทรถ้อยทีถ้อยอาศัยกันตลอดมาโดยเฉพาะสังคมในชนบท ในอดีตเคยมี “สภาผู้เฒ่า”^๕ ที่หมู่บ้านนาหว่าไต้ อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี และระบบ “เจ้าโคตร”^๖ ที่อำเภอดงหลวง, อำเภอหนองสูงและอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร โดยจะมีผู้ใหญ่ที่ทั้งฝ่ายผู้กระทำความผิดและฝ่ายผู้เสียหายให้ความเคารพนับถือมาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ต่อมานายเชาวนวิศสุดลาภา ได้นำแนวความคิดนี้ไปใช้ในการประนอมข้อพิพาททางอาญาขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดเพชรบุรีโดยการจัดตั้ง “ศาลาประนอมข้อพิพาทหรือศาลหมู่บ้าน”^๗ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖

^๓ เฟื่องอ้าง น.๔๗

^๔ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย น ๑๒

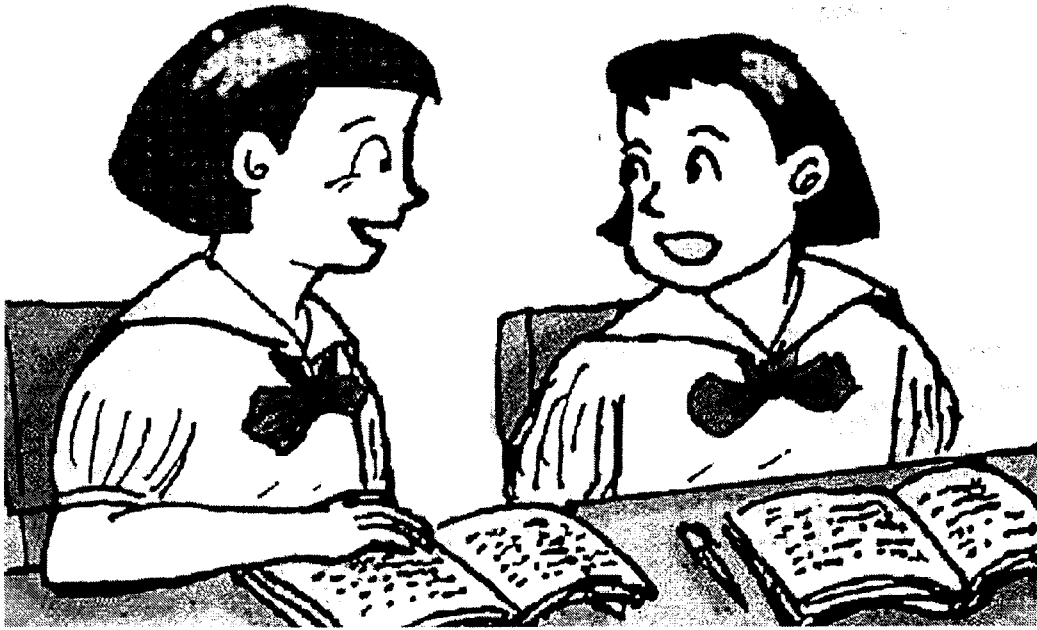
กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (บรรณาธิการ) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), ๒๕๕๕

^๕ เฟื่องอ้าง น.๒๗

^๖ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๒ น.๗๔

^๗ อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ ๒ น. ๗๕

และ ๒๕๒๗ โดยอาศัยขนบธรรมเนียมประเพณี, ค่านิยมในชนบทที่นับถือ
ผู้อาวุโส, ความรักพวกพ้องและถิ่นฐาน มาเป็นเครื่องมือสำหรับประสาน
ความรู้สึกที่ดีระหว่างประชาชน อีกทั้งยังมีผู้นำชุมชน เช่น กำนัน, ผู้ใหญ่
บ้าน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่คอยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
เบื้องต้น แต่การทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านมัก
มีปัญหาเนื่องจากสังคมไทยเป็น “สังคมอำนาจนิยม”^๔ คือ ชื่นชอบการมี
อำนาจ, การมีเส้นสายจึงอาจมีการนำแนวทางการไกล่เกลี่ยไปใช้เพื่อให้เกิด
ประโยชน์แก่ฝ่ายตนเอง ปัจจุบันมีการตรากฎกระทรวง “ว่าด้วยการไกล่เกลี่ย
ความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓” และ กฎกระทรวง “ว่าด้วย
การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓” ขึ้นบังคับใช้ซึ่ง
เป็นแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ดำเนินการ
โดยฝ่ายปกครอง กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันเน้นเรื่องกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากกว่าการแก้แค้นทดแทนตามกระบวนการ
ยุติธรรมกระแสหลัก

^๔ อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๔ น. ๕๒

กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก	กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
<p>๑. การกระทำผิดอาญาถือเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐ</p> <p>๒. การกระทำผิดอาญาเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย ถือเป็นการละเมิดอำนาจรัฐ จึงต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ</p> <p>๓. วัตถุประสงค์หลักต้องการนำ “ผู้กระทำผิด” มาลงโทษ โดยมุ่งผลในการแก้แค้นทดแทน, สร้างความชุ่มชื่น, ยับยั้งและตัดโอกาสไม่ให้เกิดการทำความผิดอีก</p> <p>๔. คำถามพื้นฐาน ๓ ข้อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การกระทำเป็นความผิดต่อกฎหมายเรื่องใด? - ใครเป็นผู้กระทำ? - จะนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างไร? 	<p>๑. การกระทำผิดอาญาเป็นการทำลายสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคม</p> <p>๒. การกระทำผิดอาญาก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายจึงจำเป็นต้องมีการเยียวยาหรือฟื้นฟู</p> <p>๓. วัตถุประสงค์หลักต้องการฟื้นฟูความเสียหายหรือผลกระทบจากการทำความผิดให้ทุกฝ่ายได้ที่ได้รับผลร้ายซึ่งรวมทั้ง “ผู้เสียหาย” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” “ผู้กระทำผิด” และ “ชุมชน” เพื่อให้มีการชดใช้, การแก้ไขฟื้นฟูและการกลับเข้าสู่สังคม</p> <p>๔. คำถามพื้นฐาน ๓ ข้อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - “ความเสียหาย” หรือ “ผลกระทบ” ที่เกิดขึ้นคืออะไร? - จะแก้ไขเยียวยาได้อย่างไร? - ใครจะเป็นผู้แก้ไขเยียวยาและด้วยวิธีอะไร?

จากตารางการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผลลัพธ์ของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก คือ การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเพราะละเมิดกฎหมายถือเป็นการละเมิดอำนาจรัฐ ส่วนผลลัพธ์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การแสดงความสำนึกผิด,

การยินยอมที่จะปรับพฤติกรรม, การเยียวยาخذใช้ที่ผู้กระทำพร้อมที่จะชดใช้ให้กับผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียวอาจเป็นการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์หรืออื่นๆแล้วแต่กรณี

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้นำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้โดยผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตามมาตรา ๖๓ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า “ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาโดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องและเด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจด้วยแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วย ให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด

การควบคุมเด็กหรือเยาวชนในสถานพินิจตามวรรคหนึ่งให้มีกำหนดเวลาตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นสมควรแต่ต้องไม่เกินสองปี

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่การกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินกว่าห้าปีขึ้นไป”

“อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๔ น. ๑๐

ต่อมาตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ตามหมวด ๗ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา โดยแบ่งเป็นมาตรการพิเศษก่อนฟ้องตาม มาตรา ๘๖ และมาตรการพิเศษหลังฟ้องตาม มาตรา ๙๐

มาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถาม

ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการ ไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไข แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงาน อัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันทีพร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับ รายงาน ทั้งนี้ ให้ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรานี้ต้องได้รับความยินยอมจาก ผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย”

หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ และ มาตรา ๘๖

หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓	หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๘๖
๑. ต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมาย บัญญัติไว้สูงสุดไม่เกิน ๕ ปี	๑. ต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมาย บัญญัติไว้สูงสุดไม่เกิน ๕ ปี
๒. เด็กหรือเยาวชนต้องรับสารภาพด้วย สำนึกในความผิดอย่างแท้จริง	๒. เด็กหรือเยาวชนไม่เคยรับโทษจำคุกโดย คำพิพากษาถึงที่สุด

หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓	หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๘๖
๓. ผลการจำแนกประเภทเพื่อประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำอยู่ในเกณฑ์ต่ำ	๓. เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี
๔. ผู้เสียหายให้ความยินยอม	๔. ผลประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
๕. เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง	๕. เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง
๖. เด็กหรือเยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ	๖. การจัดทำแผนฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้เห็นความแตกต่างกันระหว่าง
มาตรา ๖๓ กับ มาตรา ๘๖ ดังนี้

๑. ระยะเวลาในการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตาม
มาตรา ๖๓ ต้องดำเนินการจัดประชุมภายใน ๒๕ วัน นับจากวันที่พนักงาน
คุมประพฤติรับสำนวน ซึ่งเป็นการกำหนดขึ้นเองโดยนโยบายกรมพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชน ส่วนการดำเนินการจัดทำแผนบำบัดฟื้นฟูตาม
มาตรา ๘๖ ต้องดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่เด็กหรือเยาวชน
สำนึกในการกระทำตาม มาตรา ๘๗ วรรคแรก

๒. ตาม มาตรา ๖๓ “เด็กหรือเยาวชนต้องรับสารภาพด้วยสำนึก
ในความผิดอย่างแท้จริง” ซึ่งเป็นนโยบายที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนนำหลักเรื่องผลลัพธ์ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้
โดยไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย ส่วนมาตรา ๘๖ นั้นบัญญัติไว้ในกฎหมายว่า
“เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี”

๓. ตาม มาตรา ๖๓ เด็กหรือเยาวชนต้องยินยอมอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ซึ่งในเรื่องการควบคุมนี้ ท่านอัยยา ดิษยบุตร ได้เคยอธิบายไว้ในคำอธิบาย พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๒๙ ว่า “มาตรานี้มีลักษณะพิเศษให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจในการที่จะเอาตัวเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดอาญาไว้ทำการฝึกและอบรมในสถานพินิจได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลคดีเด็กและเยาวชน”^{๑๐} แต่การดำเนินการของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตาม มาตรา ๖๓ หมายถึง การที่เด็กหรือเยาวชนยอมอยู่ในการกำกับดูแลของสถานพินิจเป็นเวลา ๒ ปี โดยให้มารายงานตัวเป็นระยะแล้วแต่จะกำหนด ส่วนมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากำหนดให้การปฏิบัติตามแผนบำบัดฟื้นฟูต้องมีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี ตาม มาตรา ๘๗ วรรคสาม

๔. การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ เมื่อดำเนินการแล้วไม่ต้องรายงานให้ศาลทราบ แต่การดำเนินการตาม มาตรา ๘๖ เมื่อจัดทำแผนบำบัดฟื้นฟูเสร็จแล้วและพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับแผนแล้วให้รายงานให้ศาลทราบ ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร ซึ่งบัญญัติให้ศาลมีอำนาจตรวจทานแผนบำบัดฟื้นฟูว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ประเด็นที่น่าศึกษา คือ ประเด็น ตามข้อ ๒ ว่าการดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ และมาตรา ๘๖ นั้น ขัดต่อหลักความเสมอภาคหรือไม่ โดยเฉพาะประเด็นที่ “เด็กหรือเยาวชนต้องรับสารภาพด้วยสำนึกในความผิด

^{๑๐} อัยยา ดิษยบุตรและคณะ คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม), กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ๒๕๓๑

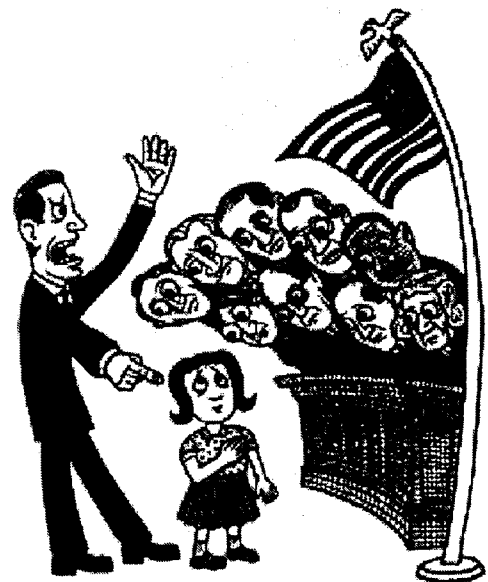
อย่างแท้จริง” ตามมาตรา ๖๓ ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติไว้ หากกรณี “เด็กหรือเยาวชนให้การปฏิเสธแต่คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจน สิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีแล้ว เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง” ทำไมจึงไม่สามารถดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ ได้และกรณีตาม มาตรา ๘๖ ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติว่า “เด็กหรือเยาวชนไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด” และ “เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” นั้นขัดกับ หลักความเสมอภาคหรือไม่

หลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญที่กำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่ง ความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะ ของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา อบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอัน ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น

เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามวรรคสาม”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ กล่าวว่า “หลักความเสมอภาค หมายถึง ความเสมอภาคในกฎหมาย กล่าวคือบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ในทางกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆและความเสมอภาคในกฎหมายนี้อาจเป็นได้ทั้งในทางสิทธิและในทางหน้าที่หรือภาระ”^{๑๑}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ “หลักความเสมอภาคในกฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) ทั้งนี้การปฏิบัติตามหลักความเสมอนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้นๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้”^{๑๒}

ประเภทของหลักความเสมอภาค^{๑๓}

๑. หลักความเสมอภาคทั่วไป ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย หมายความว่า บุคคลไม่ว่าจะมีฐานะทางกฎหมายอย่างไรก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันสถานะทางกฎหมายไม่ก่อให้เกิดเอกสิทธิ์แก่บุคคลเหล่านั้นแต่อย่างใด เช่น ถ้าตำรวจทำผิดกฎหมายก็ต้องรับโทษเช่นเดียวกับกรณีบุคคลธรรมดาทำผิดกฎหมาย

^{๑๑} โปรตูดุ บรรเจิด สิงคะเนติ, “หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๐” กรุงเทพฯ วิญญูชน ๒๕๔๗ น.๑๘๖

^{๑๒} โปรตูดุ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ ในPublic Law Net วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗

^{๑๓} อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๑ น.๑๘๖

๒. หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง หมายความว่าถึง กฎหมายได้ บัญญัติถึงหลักความเสมอภาคในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม, ความเสมอภาคในการเข้า ทำงานในภาครัฐ ฯลฯ

หลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทย^{๑๔}

๑. หลักความเสมอภาคที่ปรากฏในรูปของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และตาม พระราชบัญญัติอื่นๆ

๒. หลักความเสมอภาคที่ปรากฏในรูปของคำวินิจฉัยและ คำพิพากษาของศาล

^{๑๔} อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๑ น.๑๙๕

ดังนั้นการกระทำใดๆก็ตามที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลไม่อาจจะได้รับการปฏิบัติอันก่อให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบอันเนื่องมาจากการเลือกปฏิบัติ บุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติจึงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐซึ่งขัดต่อหลักความเสมอภาค แต่อย่างไรก็ดีมีการปฏิบัติบางอย่างที่ถือว่าไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคคือองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกันออกไปและปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคจึงพิจารณาเฉพาะความแตกต่างหรือความเหมือนกันในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น^{๑๕}

ในฐานะที่ประเทศไทยกำหนดสถานะของรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศดังปรากฏตาม มาตรา ๖^{๑๖} “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นอันใช้บังคับมิได้”

ประกอบกับความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔^{๑๗} “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

ดังนั้นกรณีจึงน่าวินิจฉัยว่าหลักเกณฑ์การดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตาม มาตรา ๖๓ และหลักเกณฑ์มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มาตรา ๘๖ ขัดกับหลักความเสมอภาคหรือไม่

^{๑๕} อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๑ น. ๒๑๐

^{๑๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

^{๑๗} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๑. หลักเกณฑ์การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ โดยเฉพาะในข้อ
ที่ว่า “เด็กหรือเยาวชนต้องรับสารภาพด้วยสำนึกในความผิดอย่างแท้จริง”
ซึ่งเป็นนโยบายที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนำหลักเรื่องผลลัพธ์
ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้โดยไม่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย
ขัดต่อหลักความเสมอภาคหรือไม่

๑.๑. ความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย บุคคลไม่ว่าจะมีฐานะ
ทางกฎหมายอย่างไรก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ดังนั้นเมื่อเด็กหรือ
เยาวชนทุกคนกระทำความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุก
สูงสุดไม่เกินห้าปีย่อมต้องได้รับการพิจารณาเพื่อดำเนินการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชนตาม มาตรา ๖๓ ทุกคน ไม่ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นจะ
ให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ เนื่องจากเป็นสิทธิที่กฎหมายกำหนดไว้
ให้ การที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเลือกที่จะดำเนินการตาม
มาตรา ๖๓ เฉพาะกรณีที่เด็กหรือเยาวชนให้การรับสารภาพจึงเป็น
การเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเนื่องจากขัดกับหลักที่ว่า “องค์กรใช้อำนาจ
รัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกัน แต่บุคคลที่
เหมือนกันในสาระสำคัญขององค์กรใช้อำนาจรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้น
อย่างเท่าเทียมกัน” หลักความเสมอภาคจึงพิจารณาเฉพาะความแตกต่าง
หรือความเหมือนกันในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น เมื่อบทบัญญัติ
ตามมาตรา ๖๓ เน้นเรื่อง “โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ
สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ฐานะ ตลอดจน
จนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีแล้ว
เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องและเด็กหรือ
เยาวชนนั้นยินยอมที่จะอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ” **ซึ่งเป็นสาระ
สำคัญของมาตรานี้** ดังนั้นการที่เด็กหรือเยาวชนจะให้การรับสารภาพหรือ

ปฏิเสธข้อกล่าวหาจึงไม่ใช่สาระสำคัญที่จะเลือกดำเนินการเฉพาะกรณีที่ทำให้การรับสารภาพเพียงอย่างเดียว

๑.๒. เมื่อมาตรา ๖๓ เป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้กับเด็กหรือเยาวชนทั่วไปที่กระทำความผิดกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกินห้าปีไม่ว่าเด็กหรือเยาวชนจะให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธ เด็กหรือเยาวชนคนนั้นก็ต้องได้รับการดำเนินการอย่างเดียวกัน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะนำเอานโยบายกรมมาบังคับใช้เพื่อเลือกปฏิบัติเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่รับสารภาพเพียงอย่างเดียวไม่ได้เพราะเป็นการกระทำที่ขัดต่อพระราชบัญญัติและยังขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกด้วย ดังนั้นกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องบังคับใช้กฎหมายต่อเด็กหรือเยาวชนอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวมีได้บัญญัติไว้เพื่อจำกัดสิทธิความเสมอภาค การที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเลือกดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่ให้การรับสารภาพโดยปฏิเสธที่จะดำเนินการให้กับเด็กหรือเยาวชนที่ให้การปฏิเสธจึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ

๒. หลักเกณฑ์การดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตาม มาตรา ๘๖ ขัดต่อหลักความเสมอภาคหรือไม่

บทบัญญัติรวม มาตรา ๘๖ ที่บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” และ “หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” การมีการบัญญัติกฎหมายไว้อย่างนี้ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า หากจะดำเนินการตามมาตรการพิเศษได้นั้นจะต้องเข้าองค์ประกอบของกฎหมายประการแรก คือ ไม่เคยได้รับ

โทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดและต้องสำนึกผิดในการกระทำ ซึ่งการสำนึกผิดก็คือยอมรับสารภาพว่าตนเองได้กระทำความผิดและยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปและพร้อมที่จะแก้ไขผลที่เกิดจากการกระทำของตน ดังนั้นองค์ประกอบส่วนนี้จึงเป็นสาระสำคัญเมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดแล้วจะเข้าเงื่อนไขที่จะดำเนินการตามมาตรา ๘๖ ได้หรือไม่จึงต้องพิจารณาจากองค์ประกอบเรื่องการสำนึกในการกระทำเป็นสำคัญ หากเด็กหรือเยาวชนปฏิเสธข้อกล่าวหาแสดงให้เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นไม่รู้สำนึกในการกระทำของตน กรณีนี้การไม่ดำเนินการตามมาตรการพิเศษเมื่อเด็กหรือเยาวชนปฏิเสธข้อกล่าวหาจึงเป็นการที่องค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐกระทำโดยไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค เนื่องจากเป็นการปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญให้แตกต่างกันออกไปและปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งต่างกับการดำเนินการตามมาตรา ๖๓ ซึ่งกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้เป็นองค์ประกอบของกฎหมายว่าเด็กหรือเยาวชนต้องให้การรับสารภาพ แต่มีปัญหาว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำแต่ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด จะสามารถดำเนินการตาม มาตรา ๘๖ ได้หรือไม่ โดยแยกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

ก) กรณีกระทำความผิดซ้ำในข้อเดียวกัน เช่น ครั้งแรกข้อหาลักทรัพย์ และได้มีการดำเนินการตาม มาตรา ๘๖ ไปแล้วและพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องแล้วกลับมากระทำความผิดในข้อลักทรัพย์ในเคสสถานอื่น กรณีเช่นนี้เห็นว่าการทำความผิดครั้งหลังไม่สมควรดำเนินการตาม มาตรา ๘๖ อีก เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนไม่มีการรู้สึกสำนึกแม้จะไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน

ข) กรณีการกระทำความผิดครั้งแรกกับการกระทำความผิดครั้งหลังเป็นคนละฐานความผิด เช่น ครั้งแรกกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ในเคสสถานแต่การกระทำผิดครั้งหลังข้อหากระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส กรณีเช่นนี้การกระทำผิดครั้งหลังนี้สมควรดำเนินการตาม มาตรา ๘๖ เนื่องจากเป็นคนละฐานความผิดกันแต่สมควรพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนและคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดแก่ผู้เสียหาย ประกอบการพิจารณาด้วย

สรุป

การนำเอากระบวนการยุติธรรมทางเลือกเข้ามาใช้คู่ขนานกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักเป็นเรื่องที่ดีไม่ว่าจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจนเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา “คนล้นคุก” หรือ “เด็กล้นสถานพินิจ” และเป็นการส่งเสริมความสามานฉันท์ในชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีการเยียวยาชดใช้ให้กับผู้เสียหาย แต่การดำเนินการใดๆโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐนั้นต้องคำนึงถึงหลักความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและรัฐธรรมนูญ

กรณีการดำเนินการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนตาม มาตรา ๖๓ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยเฉพาะการที่กำหนดหลักเกณฑ์การคัดกรองเด็กหรือเยาวชนเพื่อจะดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ ว่า “เด็กหรือเยาวชนต้องให้การรับสารภาพด้วยสำนึกในการกระทำผิดอย่างแท้จริง” นั้นเป็นการปิดกั้นเด็กหรือเยาวชนที่มีมูลเหตุน่าเชื่อว่าจะสามารถกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเป็น

การกำหนดกฎหมายที่ขึ้นมาบังคับใช้นอกเหนือกว่าองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญตามที่กฎหมายกำหนด การดำเนินการตาม มาตรา ๖๓ จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความเสมอภาค แม้ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ จะถูกยกเลิกไปแล้วโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ก็ตาม แต่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการกำหนดกฎหมายใดๆขึ้นมาบังคับใช้ควรคำนึงว่าขัดต่อหลักกฎหมายหรือไม่อย่างไร

กรณีการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตาม มาตรา ๘๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นการดำเนินการต่อเด็กหรือเยาวชนตามหลักความเสมอภาค เนื่องจากกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า “ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” และ “หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี” เป็นสาระสำคัญว่าเด็กหรือเยาวชนที่จะได้รับการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาต้องให้การรับสารภาพ ซึ่งเป็นสาระสำคัญ ดังนั้นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนให้การปฏิเสธ จึงเป็นกรณีที่บุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญของคดีผู้ใช้อำนาจรัฐต้องปฏิบัติต่อบุคคลนั้นแตกต่างกันซึ่งจะไปตามหลักความเสมอภาคที่พิจารณาเฉพาะความแตกต่างหรือความเหมือนกันในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญเท่านั้น ดังนั้นการดำเนินการตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน^{*}

หลายปีที่ผ่านมามีปัญหาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นมากมาย หลากหลายรูปแบบ ประเด็นปัญหาที่ตามมา คือ เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำการที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด เด็กและเยาวชนจะต้องรับโทษตามกฎหมายหรือไม่

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วัน กฎหมายฉบับนี้มุ่งเน้นเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ อนุสัญญาเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ทั้งด้านการเรียนรู้ ด้านอารมณ์และพฤติกรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่มาก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไว้เป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดาทั่วไป เพื่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังกล่าว กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีซึ่งเด็ก และเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น ๆ

คดีอาญาที่โอนมาจากศาลธรรมดาในกรณีที่จำเลยอายุยังไม่เกิน ๒๐ ปีบริบูรณ์ เนื่องจากศาล ที่พิจารณาคดีนั้นได้พิจารณาโดยคำนึงถึงร่างกาย สติปัญญา สุขภาพ ภาวะแห่งจิตและนิสัยแล้ว เห็นว่า บุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกันเด็กและเยาวชน

คดีครอบครัว คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ และคดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ศาลเยาวชนและครอบครัว

คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้น ในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น โดย “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ จากแต่เดิม ที่กำหนดให้ “เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๔ ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ จากแต่เดิม ที่กำหนดให้ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ การแก้ไขเรื่องอายุเด็กและเยาวชนเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา

^{*} สราวุธ เบญจกุล , “กฎหมายใหม่กับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน” , (ระบบออนไลน์) , แหล่งที่มา : <http://www2.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9540000001250> (๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

การออกหมายจับเด็กและเยาวชนให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน

การจับกุมและควบคุมเด็กและเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน

นอกจากนั้น ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน การสอบสวนต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน

กฎหมายใหม่ได้เพิ่มมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเข้ามา เป็นการนำมาตรการทางเลือกอื่นมาใช้แทนการดำเนินคดีตามช่องทางปกติ เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวให้กระทำการลับและเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษอาญาหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยโดยการเปลี่ยนโทษจำคุกหรือกักกันเป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมในสถานที่ที่กำหนดไว้ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้น

ตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ตามเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินกว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบ ๒๕ ปีบริบูรณ์ หรือการเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ

การที่เด็กกระทำความผิดอาจเกิดจากบิดามารดาปล่อยปะละเลยหรือบุคคลอื่นชักจูงหรือส่งเสริม ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๒๖ (๓) กำหนด ห้ามมิให้ผู้ใดบังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็ก (บุคคลที่มีอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) ประพฤติตนไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ผู้ฝ่าฝืนต้องรับผิดทางอาญาจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น บิดามารดาหรือบุคคลอื่นใดอาจต้องรับโทษทางอาญาหากฝ่าฝืนกฎหมายโดยยินยอมให้เด็กกระทำความผิด

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่จะเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต หากเด็กและเยาวชนได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง ได้รับการส่งเสริมให้มีความประพฤติดี มีคุณธรรมและปลูกฝังให้มีจิตสำนึกที่ดี ย่อมเป็นผลดีแก่สังคมและประเทศชาติ

การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้นเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีและป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติกระทำความผิดซ้ำอีก

ความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญา*

เมื่อปลายเดือนมกราคม ๒๕๕๙ ที่ผ่านมา มีข่าวดังที่ประชาชนได้ให้ความสนใจและขณะนี้ก็ยังคงอยู่ในกระแสสังคมอยู่ คือ ข่าวกลุ่มเยาวชนได้ร่วมกันฆ่าและข่มขืน ที่จังหวัดพัทลุง หลายกระแส ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ถึงโทษที่เยาวชนควรได้รับว่ามีความร้ายแรงเพียงใด จึงขอนำประเด็นเรื่องความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนในการกระทำความผิดอาญาที่กำลังเป็นที่ถกเถียงของคนในสังคม มาอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ๆ ดังนี้

ตามประมวลกฎหมายอาญาหากเด็กกระทำความผิด ความรับผิดชอบของเด็กจะแบ่งออกเป็น ๔ ช่วงอายุ ดังนี้

๑. เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ถือว่าเด็กมีความผิด แต่กฎหมายยกเว้นโทษแก่เด็ก โดยห้ามมิให้ลงโทษเด็กนั้นเลยโดยเด็ดขาด ซึ่งหมายความว่า การกระทำนั้นยังเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาอยู่ เพียงแต่กฎหมายไม่เอาโทษเท่านั้น

๒. เด็กอายุ ๑๐ ปี ไม่เกิน ๑๕ ปี ถือว่าเด็กมีความผิด แต่ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญาแก่เด็ก ซึ่งกฎหมายก็เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะใช้ "วิธีการสำหรับเด็ก" ได้ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำหรับการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาเด็กให้เป็นคนดี และไม่กระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต

วิธีการสำหรับเด็ก ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่

(๑) การว่ากล่าวตักเตือนแก่เด็กที่กระทำความผิด หรือแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่

(๒) การเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่มาทำทัณฑ์บนว่าจะระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้ายขึ้นอีก

(๓) การใช้วิธีการคุมประพฤติสำหรับเด็ก โดยมีพนักงานคุมประพฤติคอยควบคุมสอดส่อง

(๔) ส่งตัวไปอยู่กับบุคคลหรือองค์กรการที่ยอมรับเด็กเพื่อสั่งสอนอบรม

(๕) ส่งตัวไปโรงเรียนหรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก (แต่ไม่ให้อยู่นานอายุเกิน ๑๘ ปี)

วิธีสำหรับเด็กเหล่านี้ ไม่ใช่โทษตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นแต่เพียงเครื่องมือที่มุ่งหมายให้เด็กกลับตนเป็นคนดีเท่านั้น สำหรับศาลคดีและเยาวชนนั้น ยังมีมาตรการอื่น ๆ ซึ่งกำหนดไว้เป็นพิเศษตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยเฉพาะอีกด้วย

๓. เด็กอายุ ๑๕ ปี ไม่เกิน ๑๘ ปี กระทำความผิด กฎหมายเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจ โดยศาลที่พิจารณาคดีอาจเลือกลงโทษทางอาญาแก่เด็กเช่นเดียวกับกรณีคนทั่วไป (แต่ให้ลดโทษลงกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้) หรือศาลอาจจะเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กอย่างที่ใช้กับเด็กอายุ ๑๐ ปี ไม่เกิน ๑๕ ปีก็ได้

* ปรีชา หยกทองวัฒนา , (๑๔ ก.พ. ๒๕๕๙) , (ระบบออนไลน์) , แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/splalaw/2016/02/14/entry-1>
(๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙)

๔. เด็กอายุ ๑๘ ปี ไม่เกิน ๒๐ ปี โดยปกติแล้วผู้กระทำความผิดที่มีอายุ ๑๘ ปี ไม่เกิน ๒๐ ปี จะต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจลดโทษให้หนึ่งในสาม หรือกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้ก่อนก็ได้ หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าความรู้สึกผิดชอบของเขายังมีไม่เต็มที่ ซึ่งเป็นเหตุที่พิจารณาจากตัวเด็กที่กระทำความผิดนั่นเอง

ดังนั้นเมื่อเด็กกระทำความผิด ยังไงเด็กก็ต้องถูกฟ้องคดีต่อศาล แต่การฟ้องต่อศาลได้นั้น อายุของผู้กระทำความผิดถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะพิจารณาได้ว่าควรฟ้องผู้กระทำความผิดนั้น ต่อศาลใด ซึ่งหากผู้กระทำความผิดนั้นเป็นเด็กและเยาวชน ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีเด็ก และเยาวชนนั้นคือ ศาลเยาวชนและครอบครัว ที่กฎหมายได้บัญญัติให้มีเขตอำนาจในการพิจารณา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ได้ให้คำนิยามของคำว่า เด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

"เด็ก" หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกิน ๑๕ ปี บริบูรณ์

"เยาวชน" หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดชั้นอายุของเด็กและเยาวชนแยกออกจากกัน แม้จะเป็นผู้เยาว์เหมือนกัน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่หากผู้เยาว์กระทำความผิดตามกฎหมายอาญา การพิจารณาคดีของศาลจะต้องคำนึงถึงช่วงอายุในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เป็นสำคัญด้วย เพราะหากต้องฟ้องผู้กระทำความผิดที่มีอายุตามช่วงอายุดังกล่าว อายุจะเป็นเงื่อนไขหลักที่กำหนดเขตอำนาจศาล และเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาลงโทษของศาลเองด้วย ซึ่งศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ก็คือ ศาลเยาวชนและครอบครัว

เมื่อเด็กกระทำความผิด การพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจึงต้องพิจารณาตามพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เหมือนการพิจารณาคดีที่ผู้ใหญ่ทำผิดแต่อย่างใด เพราะเด็กและเยาวชนเวลาทำผิด จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เด็กอาจทำความผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรืออาจเป็นเพราะสภาพสังคมพาไปก็ได้ ดังนั้น หากจะให้เด็กต้องได้รับการพิจารณาคดีแบบผู้ใหญ่ อาจส่งผลเสียมากกว่าผลดี และอาจเป็นปัญหาของสังคมในระยะยาวได้

การพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ในศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ใช่ว่าเด็กที่มีอายุเกิน ๑๘ ปี บริบูรณ์จะไม่สามารถขึ้นศาลนี้ได้ กฎหมายยังเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจในการโอนคดีจากศาลปกติ มาพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวได้ และก็เหมือนกันเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หากศาล พิเคราะห์แล้วเห็นว่าเด็กนั้นมีสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ ที่ดูแล้วเหมือนคนที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี ขึ้นไป ศาลอาจสั่งให้โอนคดีไปพิจารณาในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้ ตามมาตรา ๘๗ วรรค ๒ ซึ่งหลักกฎหมายมาตรา ๘๗ วรรค ๒ นั้น กฎหมายไม่ได้ระบุขอบเขตของการโอนคดี ไปศาลธรรมดาแต่ได้ให้ดุลพินิจแก่ศาลในการพิจารณาพิเคราะห์อย่างกว้าง

ดังนั้นกรณีการทำผิดของเด็กนั้น ไม่ว่าจะเด็กและเยาวชนจะกระทำความผิดใดก็ตาม หากกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดแล้ว เด็กและเยาวชนจะต้องถูกฟ้องต่อศาลเด็กและเยาวชน เรื่องการโอนคดีไปศาลธรรมดานั้นเป็นดุลพินิจของศาล แต่การโอนคดีไปที่ศาลธรรมดาเด็กก็ยังคง จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอยู่ดี ไม่ได้แปลว่าการที่โอนคดีไปที่ศาลธรรมดาจะทำให้เด็กต้องรับโทษ เหมือนที่ผู้ใหญ่กระทำความผิดได้รับ การโอนคดีไปหากเด็กและเยาวชนมีอายุตามเกณฑ์ที่กฎหมาย

กำหนดในหมวดความรับผิดชอบในทางอาญา ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๓ - ๙๗ มาตรา ๑๘ ก็ยังคงให้ศาลลดโทษหรือให้เด็กและเยาวชนไม่ต้องรับโทษอยู่ดีแล้วแต่กรณี แต่การโอนคดีเด็กจะได้รับการพิจารณาคดีแบบปกติ และหากมีโทษจำคุกก็เข้าเรือนจำ

เยาวชนเป็นอนาคตของชาติ การอบรมปลูกฝังจิตสำนึกเป็นสิ่งที่สังคมต้องตระหนัก และสรรสร้างให้เยาวชนได้มีโอกาส แม้การลงโทษจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ขัดเกลาให้เกิดความเกรงกลัวในการกระทำผิด แต่การลงโทษอาจเป็นมาตรการที่สายเกินไป เพราะอย่างน้อยความผิดก็ได้เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้นการสร้างโอกาสที่ดีในด้านต่างๆ ให้เยาวชนจึงเป็นสิ่งที่รัฐและคนในสังคมต้องร่วมมือกันเพื่ออนาคตของชาติไทย

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชน
ในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง*

การมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในมาตรการพิเศษ
แทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง

๑. วัตถุประสงค์ในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง

ในสถานพินิจ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้เริ่มจัดโครงการประชุมกลุ่ม
ครอบครัวและชุมชนขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๖ โดยเริ่มต้นจากสถานพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และขยายไปยังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ในจังหวัดอื่น ๆ ทั่วประเทศ ภายใต้กฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
กำหนดไว้ การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนจะไม่ประสบความสำเร็จหากไม่มีกฎหมายสนับสนุน
การปฏิบัติดังกล่าว ปรากฏว่าประเทศไทยมีกฎหมายรองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยวิธี
ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนไว้อย่างกว้าง ๆ กฎหมายที่กำหนดวิธีดำเนินคดีเด็กและเยาวชน
ที่กระทำความผิดและทำให้สามารถจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนได้ คือ พระราชบัญญัติจัดตั้ง
ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีบทบัญญัติ
มาตราที่สำคัญที่สนับสนุนให้มีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ มาตรา ๖๓ ซึ่งปัจจุบันได้มีการ
ตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๓ ขึ้น จึงได้มีการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้เป็นทางเลือกที่ใช้
กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดี
ได้โดยไม่ต้องฟ้อง

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา หมายถึง มาตรการทางเลือกที่ใช้กระบวนการ
จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้
โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็ก
หรือเยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย สร้างความปลอดภัยหรือความสงบสุข
แก่ชุมชนและสังคม และเสนอแผนดังกล่าวให้พนักงานอัยการพิจารณา กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวน
ได้ควบคุมตัวเด็กและเยาวชนมาจนถึงที่สถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนต้องรับนำตัวเด็กหรือเยาวชนที่ถูกจับ
ในทุกคดีนำส่งศาลเยาวชนและครอบครัวในทันทีตามมาตรา ๗๒ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวจะให้
ประกันตัว หรือรับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้ในความครอบครองดูแลก็ได้ โดยให้เด็กและเยาวชนอยู่ในความ
ควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยในขณะเดียวกัน
ทางสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็จะทำการสืบเสาะประวัติส่วนตัวและประวัติทางสังคม
ของเด็กและเยาวชนในทุกคดี

* นิศรา รัตนเกียรติการต์ , “มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของผู้แทนชุมชนในการ
จัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูในชั้นก่อนฟ้อง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ , สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๗) หน้า ๔๒ - ๖๖.

โดยมาตรา ๘๖ กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าไม่ควรฟ้องเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด มีความประพฤติที่เสียหายไม่มากและสามารถปรับปรุงแก้ไขความประพฤติและกลับตัวเป็นคนดีได้ไม่ยาก ซึ่งในการเสนอความเห็นมาตรา ๘๖ นี้ กฎหมายเปิดช่องให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการนำเอา มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้กับกรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้

๒. คณะกรรมการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

๒.๑ ขั้นตอนและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องใช้ดุลพินิจอย่างรอบคอบโดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้ คือ

๑) เด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกไม่เกิน ๕ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือ เมื่อเด็กหรือเยาวชนกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ซึ่งความผิดนั้นอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกินห้าปี และไม่ใช้คดีที่รัฐมนตรีนโยบายปราบปรามเป็นพิเศษ จึงอยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่จะใช้วิธีควบคุมโดยไม่ต้องฟ้องคดีอาญาดังกล่าวได้ ดังนั้น ถ้าเป็นคดีอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าห้าปี ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะใช้วิธีการควบคุม โดยไม่ฟ้องคดีตามมาตรา ๘๖ ไม่ได้ ต้องเสนอความเห็นไปยังศาลตามมาตรา ๘๐

๒) เด็กหรือเยาวชนนั้นต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

๓) เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี หมายถึง เด็กหรือเยาวชน ไม่ปฏิเสธข้อกล่าวหา รับรู้ถึงการกระทำเกี่ยวกับคดีของตนเอง โดยสามารถอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อผู้อื่นและตนเอง พร้อมทั้งสามารถบอกถึงสาเหตุที่กระทำผิด ผลที่ตามมาและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง โดยวันสำนึกให้นับตั้งแต่วันที่ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณามีคำสั่งเห็นชอบให้ใช้ มาตรการพิเศษ กล่าวคือ เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนรับตัวเด็กหรือเยาวชน มาจากพนักงานสอบสวนแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงสั่งให้พนักงานคุม ประพฤติทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติความผิดจริง และมีความประพฤติเสียหายไม่มาก และยังพอแก้ไขได้ โดยเด็กหรือเยาวชนนั้นได้รับสารภาพและสำนึกผิดโดยการกล่าวคำขอโทษ และต้องการแก้ไขข้อผิดพลาดของตนเองและแสดงความรับผิดชอบโดยยินยอมชดใช้ความเสียหาย ที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง รวมทั้งบิดามารดา หรือผู้ปกครองมีความเอาใจใส่และพร้อม สนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนแก้ไขพฤติกรรม รวมทั้งมีแผนป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกลับมาก่อทำ ความผิดซ้ำอีก

๔) ผู้เสียหายยินยอมให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ครบถ้วนถึงคดีซึ่งไม่มี บุคคลใดเป็นผู้เสียหาย โดยถือว่าเป็นความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย ให้สามารถดำเนินการได้ตามมาตรา ๘๖ ได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย กล่าวคือ การจัดประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนิน คดีอาญาก็เพื่อให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดได้มาปรับความเข้าใจกัน โดยเด็กหรือเยาวชนที่กระทำ ความผิดยอมรับผิดและกล่าวคำขอโทษ และยินยอมชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น พร้อมทั้ง

ยินยอมรับการแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้เสียหายที่ยินยอมให้อภัย และเมื่อผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายสามารถตกลงด้วยความสมานฉันท์โดยได้ข้อตกลงเป็นที่ยุติแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็จะมีความเห็นที่ไม่สมควรฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วนำเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการต่อไป

๕) เป็นคดีมีผลเกณฑ์การประเมินตามแบบประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น แล้วมีแนวโน้มกลับตนเป็นคนดีได้ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๙ (๑)

๖) เด็กหรือเยาวชนยินยอมให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจะมีความเห็นที่ไม่สมควรฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อพนักงานอัยการต่อไป ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยกับผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็จะทำให้คดียุติลงได้ในชั้นพนักงานอัยการ โดยไม่ต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๘๖ แล้วจะเห็นได้ว่ามีบัญญัติในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่มีการนำมาใช้เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนไม่กล้าใช้ดุลพินิจของตนแต่เพียงผู้เดียวในการเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการเพื่อสั่งไม่ฟ้อง แต่สำหรับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเป็นการกำหนดมาตรการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและการตัดสินใจร่วมกันของผู้ที่เข้าร่วมประชุมทั้งหมด บทบาทของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกให้มีการจัดประชุมขึ้น และเป็นผู้นำเสนอมติของที่ประชุมต่อพนักงานอัยการเท่านั้น สำหรับในช่วงระยะแรกของการดำเนินงานโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้นั้น มีการดำเนินคดีเข้าสู่การประชุมน้อยมาก เนื่องจากผู้ประสานงานและผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนยังไม่มีความมั่นใจในการจัดประชุมและยังมีข้อโต้แย้งกันในหลายเรื่อง และอีกทั้งในส่วนของผู้เจ้าหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก และต้องการคำแนะนำในการดำเนินการประชุมเกือบทุกขั้นตอน แต่หลังจากการดำเนินการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาผ่านไปได้ระยะหนึ่งแล้ว มีการแก้ไขข้อโต้แย้งระหว่างสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกับศาลเยาวชนและครอบครัวแล้ว ประกอบกับเจ้าหน้าที่เริ่มมีประสบการณ์และการพัฒนาในการทำงานมากขึ้นต่างยอมรับว่า เป็นมาตรการที่ดีและเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในการได้รับโอกาสให้กลับตัวเป็นคนดีโดยไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว และยังเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนกับครอบครัวได้พูดคุยหารื้อร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาเด็กหรือเยาวชนอย่างแท้จริง โดยชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐคอยช่วยเหลือ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจอันดีขึ้นภายในครอบครัวของเยาวชน นอกจากนี้ยังให้โอกาสผู้เสียหายได้มีสิทธิพูดถึงความรู้สึกของตนและได้มีส่วนร่วมในการกำหนดผลของการประชุม รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและผู้เสียหายได้พบปะเจรจาตกลงค่าเสียหายกัน อีกทั้งมีโอกาสนขอโทษและให้อภัยกันทำให้เกิดความสมานฉันท์ระหว่างทั้งสองฝ่ายสำหรับชุมชนและเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่อาศัยก็ได้มีส่วนร่วมสนับสนุน ให้เด็กหรือเยาวชนรวมทั้งครอบครัวได้แก้ปัญหาซึ่งมีผลกระทบต่อชุมชนโดยตรงยิ่งกว่านั้น ความสงบสุขในสังคมได้รับการฟื้นฟูโดยการใช้อนุมาตราพิเศษ

แทนการดำเนินคดีอาญาอันมีลักษณะเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างแท้จริง เมื่อผู้ประสานงานประชุมและผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้คุ้นเคยและมีประสบการณ์และความชำนาญในการจัดการประชุม การดำเนินการต่าง ๆ ก็เป็นไปอย่างราบรื่น มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจึงได้เป็นส่วนหนึ่งของงานหลักของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจและเห็นได้ว่า การนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ นั้น เป็นมาตรการที่เหมาะสมสำหรับคดีไม่ร้ายแรง และเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ทำให้เกิดความสงบขึ้นในสังคม

ขั้นตอนในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพื่อเด็กหรือเยาวชนจะได้กลับคืนสู่สังคมโดยไม่มีตราบาป มีวิธีดังนี้ คือ

๑) คัดเลือกคดีที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดมีอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกินห้าปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม และมีไต่กรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำการอันก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคมหรือความผิดที่รัฐมนตรีมีนโยบายปราบปรามเป็นพิเศษ

๒) พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนนั้นแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติยังไม่เสียหาย หรือเสียหายอยู่บ้างแต่ก็พอแก้ไขได้ และเด็กหรือเยาวชนให้การรับสารภาพด้วยสำนึกในความผิดอย่างแท้จริง มีความรับผิดชอบที่จะแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือบรรเทาผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับ

๓) สอบปากคำบิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วยแล้ว เห็นว่าบุคคลดังกล่าวยังเอาใจใส่พร้อมสนับสนุนให้เด็กหรือเยาวชนแก้ไขพฤติกรรม และสามารถหลีกเลี่ยงต่อภาวะเสี่ยงที่จะกระทำความผิดอีก หรือสามารถแก้ไขเด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีได้ รวมทั้งมีแผนป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำ

๔) การดำเนินการเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา ๘๖ นั้น ต้องพยายามให้มีการปล่อยชั่วคราว เด็กหรือเยาวชนนั้นไปโดยให้ดำเนินการดังนี้ หากยังไม่ได้ผลจำแนกและบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย ไม่มีเงินหรือหลักทรัพย์ที่จะนำมาวางเป็นหลักประกัน ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาความน่าเชื่อถือของบุคคลเหล่านั้น หรืออาจให้ครู อาจารย์ นายจ้าง กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้านมาให้คำรับรอง หรือมีหนังสือรับรองความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน จากบุคคลเหล่านั้นมาแสดงก็ให้พิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีประกันแต่ไม่ต้องวางหลักประกันก็ได้ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้อุปการะเลี้ยงดู หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย หรือมีแต่ไม่สามารถติดตามบุคคลดังกล่าวได้ ให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนประสานกับหน่วยงานของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการหรือองค์การเอกชน หรือมูลนิธิที่ให้การสงเคราะห์เด็กรับเด็กหรือเยาวชนไปดูแล โดยแจ้งให้หน่วยงานดังกล่าวทราบถึงขั้นตอนการดำเนินงานที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนต้องดำเนินการเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวปล่อยตัวชั่วคราวไปโดยไม่มีหลักประกัน หากเด็กหรือเยาวชนไม่มาตามกำหนดนัด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวออกหมายเรียกไปยังบุคคลเหล่านั้น ถ้าไม่ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนโดยจงใจหรือโดยไม่มีเหตุอันควร ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจที่จะสั่งปรับผู้นั้นเป็นเงิน

ตามที่เห็นสมควรไม่เกินห้าพันบาทอันเป็นบทกำหนดโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๘ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๕) จัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการตรวจสุขภาพและตรวจสุขภาพจิต

๖) เมื่อดำเนินการตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาโดยคำนึงถึงประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีแล้ว หากเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้พนักงานคุมประพฤติและหัวหน้าฝ่ายคดีหรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ทำหน้าที่ผู้ประสานการประชุมจัดให้มีการดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา ๘๖ ต่อไป

๒.๒ หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้ประสานงานเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแล และบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยผลของกฎหมายประกอบกับนโยบายของกระทรวงยุติธรรมจึงถูกกำหนดให้เป็นหน่วยงานที่ต้องนำเอากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยการนำเอามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้เพื่อหันเหคดีเด็กและเยาวชนโดยไม่ต้องขึ้นสู่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งในการประชุมที่จัดขึ้นโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนนั้นจะเป็นไปตามมาตรา ๘๗ ประกอบมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๓ คณะกรรมการที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคคลนี้

(๑) เด็กหรือเยาวชน ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ด้วย ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติใกล้ชิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนนั้น หากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนส่งเด็กและเยาวชนไปอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอื่นก็ให้เชิญผู้แทนของหน่วยงานดังกล่าวเข้าประชุมด้วย

(๒) คณะสหวิชาชีพ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พนักงานอัยการ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและสมควรเข้าร่วมประชุมด้วย เช่น พนักงานสอบสวน ครู อาจารย์ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

(๓) ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองของผู้เสียหาย กรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ รวมทั้งบุคคลที่จะเป็นกำลังใจแก่ผู้เสียหายในกรณีเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือความเสียหายต่อทรัพย์สินของทางราชการหรือทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะประโยชน์ ให้ประสานกับหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้นให้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุม

๓. รูปแบบและโปรแกรมในการจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้อง

ระหว่างการประชุม ให้ดำเนินการโดยให้ทุกฝ่ายตกลงกันในเชิงสมานฉันท์ ปลูกจิตสำนึกเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับรู้ถึงผลเสียอันเกิดจากการกระทำที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อขึ้น และทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความรับผิดชอบพร้อมแก้ไขหรือบรรเทาความเสียหายนั้น

ให้ที่ประชุมกำหนดแนวทางแก้ไขเด็กหรือเยาวชนนั้น แนวทางแก้ไขที่กำหนดอาจได้แก่ ให้เด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสังคมหรืองานอื่นตามเห็นสมควรในระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นว่า ได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลง โดยวันและเวลาทำงานบริการสังคมดังกล่าวต้องไม่ขัดขวางการศึกษาเล่าเรียนหรืองานอาชีพที่เด็กหรือเยาวชนทำอยู่ ลักษณะงานที่ทำให้ทำต้องไม่เป็นการประจานหรือเป็นการใช้งานแรงงานเกินสมควรแก่กำลังของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรืออาจกำหนดมาตรการอื่น ๆ เช่น การบรรพชาตามระยะเวลาที่เหมาะสมในช่วงปิดภาคเรียนหรือการให้พบจิตแพทย์ ต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่กระทำความผิดอีกและอาจกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติโดยให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติเป็นครั้งคราวเพื่อติดตามผลการปฏิบัติของเด็กและเยาวชนในระยะเวลาซึ่งที่ประชุมกำหนด

จัดให้มีบันทึกข้อตกลงให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคดีนั้นมีผู้เสียหายก็ให้จัดทำบันทึกความยินยอมของผู้เสียหายด้วย และให้จัดทำบันทึกความยินยอมของเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถานควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อรับการแก้ไขในแบบที่กำหนดและคำมั่นสัญญาให้เด็กหรือเยาวชนและบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่อยู่ในฐานเสมือนผู้ปกครองลงลายมือชื่อไว้

หากพนักงานอัยการไม่สามารถเข้าร่วมได้ ให้พนักงานคุมประพฤติส่งแนวทางในการแก้ไขที่กำหนดขึ้นทางโทรสารหรือวิธีอื่นใด ไปยังสำนักงานอัยการ คดีเยาวชนและครอบครัวหรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือสำนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าแนวทางแก้ไขที่กำหนดได้สัดส่วนที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดที่เด็กหรือเยาวชนได้ก่อไว้หรือไม่ หรือควรได้รับการเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือไม่ประการใด

การดำเนินการประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญานะประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ คือ เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะเริ่มต้นด้วยการเล่าเรื่องการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของตน สำหรับผู้เสียหายจะอธิบายให้เด็กหรือเยาวชนได้ทราบถึงความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน และร่วมกันอภิปรายเพื่อร่วมกันหาทางออกพร้อมทั้งวางแนวทางแก้ไขพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย อาทิ เช่น การให้อุปสมบทในระหว่างปิดภาคเรียน หรือกำหนดเด็กหรือเยาวชนทำงานบริการสาธารณะตามระยะเวลาที่ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นควรว่าเหมาะสม

อย่างไรก็ดีวันและเวลาดังกล่าวต้องไม่ขัดขวางต่อการศึกษาเล่าเรียนหรืออาชีพที่เด็กหรือเยาวชนทำอยู่ และลักษณะงานที่ทำให้ทำต้องไม่เป็นการประจาน หรือใช้แรงงานเกินสมควร เมื่อที่ประชุมได้ตกลงเป็นที่ยุติโดยได้วางแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนโดยได้รับความเห็นชอบจากทุกฝ่ายแล้วจัดให้มีบันทึกข้อตกลงให้ทุกฝ่ายลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน หากคดีนั้นมีผู้เสียหายก็ให้จัดทำบันทึก

ความยินยอมของผู้เสียหายด้วย และให้จัดทำบันทึกความยินยอมของเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในสถาน
ควบคุมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อรับการแก้ไขในแบบที่กำหนด นอกจากนี้ในการ
ประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญายังต้องจัดให้เด็กหรือเยาวชนให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่
กระทำความผิดอีกและกำหนดให้มีการติดตามความประพฤติให้เด็กหรือเยาวชนมาพบพนักงานคุมประพฤติ
เป็นครั้งคราวเพื่อติดตามผลการปฏิบัติของเด็กและเยาวชนในระยะเวลาตามที่คณะผู้เข้าร่วมประชุม
กำหนด

การประชุมมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาอัยการจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการให้
ความเห็นขอต่อแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของมติที่ประชุม หลังจากนั้นสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและ
เยาวชนต้องติดตามหรือจัดให้มีการติดตามดูแลเด็กหรือเยาวชนให้ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู
ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน หากเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติตามไม่ครบถ้วนโดยไม่มีเหตุ
อันสมควร หรือกระทำความผิดซ้ำในระหว่างอยู่ในการแก้ไข ให้ยุติการดำเนินการเพื่อเสนอความเห็น
ตามมาตรา ๘๖ โดยพนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวน
การสอบสวนต่อพนักงานอัยการโดยไม่ต้องรอรายงานแสดงข้อเท็จจริงจากสถานพินิจคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน

หากเด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามครบถ้วน เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ให้ผู้อำนวยการ
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจัดทำรายงานแสดงข้อเท็จจริงและผลการแก้ไขตามแบบ
ที่กำหนดเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา ๘๖ พร้อมหนังสือแจ้งความเห็น สำเนาบันทึกการประชุม
มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไปยังสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวหรือสำนักงาน
อัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อส่งต่อไป ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการมักจะเปลี่ยนแปลง
คำสั่งได้ อันเป็นผลให้คดียุติลงในชั้นพนักงานอัยการ ทำให้เด็กกลุ่มนี้ไม่ต้องถูกนำคดีขึ้นสู่ศาลเยาวชน
และครอบครัว

จากที่ได้ศึกษามา อาจสรุปปัญหาจากการศึกษารูปแบบและโปรแกรมในการจัดทำแผนแก้ไข
ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในชั้นก่อนฟ้องได้ว่า มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเป็นมาตรการ
ทางเลือกที่ใช้กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในคดีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชน
อาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพื่อการแก้ไขปรับเปลี่ยน
ความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน การบรรเทาผลร้าย ทดแทนหรือชดเชยความเสียหาย สร้างความ
ปลอดภัยหรือความสงบสุขแก่ชุมชนและสังคม และเสนอแผนดังกล่าวให้พนักงานอัยการพิจารณา
เป็นการให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีบทบาทในการเริ่มต้นใช้ดุลพินิจในการทำความเห็นสั่ง
ไม่ฟ้องต่อพนักงานอัยการ โดยการทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องของผู้อำนวยการสถานพินิจนี้เองที่สามารถ
นำเอาประชุมกลุ่มมาใช้เป็นตัววัดหรือเป็นเหตุผลพื้นฐานในการทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องได้ หากเห็นว่า
เด็กสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้เพื่อส่งให้พนักงานอัยการทำคำสั่งไม่ฟ้องอีกทีหนึ่ง วิธีการดังกล่าวถือเป็น
ตัวกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือกันของทั้งสองฝ่าย ซึ่งถือเป็นขั้นตอนก่อนฟ้องที่สามารถหันเหเด็กออกจาก
กระบวนการยุติธรรม โดยที่เด็กยังไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาล

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติถึงเรื่องการประชุมกลุ่มไว้ชัดเจนให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย จึงยังเป็นกระบวนการที่ยังไม่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ อีกทั้งยังต้องคำนึงในเรื่องบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าร่วมประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ จะเห็นว่าการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนที่ประเทศไทยนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดของเด็กเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขเด็กให้มีความสำนึก และเพื่อให้กลับตนเป็นคนดีนั้นมีข้อดีแต่การนำมาใช้ยังติดขัดในเรื่องของกฎหมาย ที่จะทำให้การประชุมกลุ่มครอบครัวเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเมื่อนำไปใช้

รูปแบบและขั้นตอนในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้องคดีในต่างประเทศ

รูปแบบและขั้นตอนในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้องคดีในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศญี่ปุ่น หรือแคนาดา ต่างมีลักษณะที่โดดเด่นและได้ผลเป็นอย่างดี ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. ประเทศญี่ปุ่น

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในสังคม วัฒนธรรมของญี่ปุ่นจะ “ขอโทษและให้อภัย” (apology - forgiveness) ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อเสีย กล่าวคือ ข้อดีทำให้สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมแห่งการประนีประนอมซึ่งทำให้สังคมสงบสุขและสมานฉันท์ ในขณะที่ข้อเสียก็ทำให้คดีอาญานั้นผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการเยียวยาทั้ง ๆ ที่ประเทศญี่ปุ่นได้มีกฎหมายเยียวยาผู้เสียหายให้กับผู้เสียหาย (Crime victims Benefit Payment Law) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๑ แต่ผู้เสียหายกลับไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ผลการวิจัยเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๖ ผู้เสียหายส่วนมากในประเทศญี่ปุ่นไม่พอใจในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาล รวมทั้งผู้กระทำความผิด โดยผู้เสียหายรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ได้รับการดูแลจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเท่าที่ควร อีกทั้งไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอในการดำเนินคดีนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

โดยทั่วไปการขอโทษ (apology) มีความหมายถึง การสารภาพ (Confession) การยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำที่ตนได้กระทำ แม้ว่าตนไม่ได้กระทำความผิด เมื่อผู้กระทำได้ดำเนินการขอโทษแล้ว ฝ่ายผู้เสียหายก็จะตอบแทนด้วยการให้อภัย (forgiveness) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวกลายมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (habitus) ที่ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม หลักการดังกล่าวกลายมาเป็นหลักที่เรียกว่า “principle of wa”

Haley ได้ยกตัวอย่างของความสำเร็จของวัฒนธรรมการขอโทษและการให้อภัย โดยยกเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งมีข้อเท็จจริง คือ เด็กผู้ชายคนหนึ่งสร้างปัญหาให้โรงเรียน โดยข่มขู่เพื่อนร่วมชั้นและกรรโชกเงินจากเพื่อน พ่อของเด็กผู้ชายคนดังกล่าวซึ่งเคยเป็นครูใหญ่โรงเรียนได้ไปพบครูประจำชั้นของเด็กตามจดหมายเชิญ เมื่อพ่อของเด็กผู้ชายได้รับทราบเรื่องการกระทำความผิดของลูกชายตน พ่อของเด็กผู้ชายคนนี้ได้ก้มศีรษะและกล่าวคำขอโทษต่อหน้าลูกชายที่เป็นผู้กระทำความผิด เมื่อลูกชาย

เห็นพฤติกรรมของพ่อตลกชายก็เริ่มร้องไห้ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นจุดเปลี่ยนสำหรับการดำเนินชีวิตของเด็กผู้ชายคนนี้อย่างชัดเจน เด็กจะสำนึกผิดจากการที่พ่อขอโทษซึ่งเป็นผลให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นคนดีมากกว่าการนำเด็กไปลงโทษ

แต่หลัก “Principle of wa” โดยผ่านทาง การขอโทษและให้อภัยก็ก่อให้เกิดปัญหาในบางกรณี ประการที่หนึ่ง กระบวนการดังกล่าวไม่ได้คำนึงถึงบทบาทของผู้เสียหาย ประการที่สองบางครั้งการขอโทษและให้อภัยกลายเป็นเพียงรูปแบบโดยผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายต่างไม่ได้กระทำด้วยความจริงใจ โดยการขอโทษและการให้อภัยมีขึ้นเพียงเพื่อต้องการให้รักษาประเพณีการปฏิบัติเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้กระทำความผิดขอโทษโดยไม่จริงใจ ทำให้โอกาสกระทำความผิดซ้ำหรือการไม่สำนึก การกระทำของตนยังคงมีอยู่

ผลของการขอโทษและการให้อภัย ทำให้การกระทำความผิดอาญาเล็กน้อยไม่ถูกดำเนินคดีอย่างเป็นทางการ โดยปกติแล้วผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นจะให้การรับสารภาพ แสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และขอให้ผู้เสียหายให้อภัย และยื่นหนังสือที่เป็นผลมาจากการตกลงกับผู้เสียหายให้กับหน่วยงานของรัฐ ทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษสถานเบาหรือไม่ต้องถูกดำเนินคดี จากสถิติพบว่า การขอโทษและให้อภัยทำให้คดีอยู่ที่ชั้นตำรวจได้ร้อยละ ๔๐ ของคดีทั้งหมด และพนักงานอัยการชะลอการฟ้องจำนวนหนึ่งในสามของคดีที่ได้รับ แม้คดีจะถึงศาลซึ่งศาลลงโทษได้ถึงร้อยละ ๙๙.๕ แต่โดยทั่วไปศาลจะให้รอการลงโทษร้อยละ ๖๐ ของคดีที่ขึ้นสู่ศาล

แต่กระบวนการขอโทษและให้อภัยนี้ก็มีผลเป็นการลดความรุนแรงของการลงโทษหรือการดำเนินคดีอาญาให้กับผู้กระทำความผิดเท่านั้น โดยผู้เสียหายไม่ได้รับผลดีอย่างใดกับการขอโทษและให้อภัยจากการศึกษาของ Haley พบว่าการขอโทษและให้อภัยเป็นกระบวนการระหว่างผู้กระทำความผิดกับหน่วยงานของรัฐเท่านั้น เพื่อที่จะไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยผู้เสียหายยังคงรู้สึกไม่พอใจในเรื่องของการได้รับค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งการขอโทษอย่างจริงใจจากผู้กระทำความผิด เพราะหลายกรณีที่ผู้กระทำความผิดขอโทษผ่านทางตัวแทนหรือทนายความ

การคำนึงถึงบทบาทของผู้เสียหายในประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มมีมากขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก ในอดีตผู้เสียหายในญี่ปุ่นไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินคดีอาญา จนกระทั่งมีเหตุการณ์สำคัญ ๆ บางเรื่องทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อการคำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายขึ้นในประเทศญี่ปุ่น ทำให้เกิดการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายครั้งเพื่อสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

เหตุการณ์แรก คือ เหตุการณ์วางระเบิดสำนักงานใหญ่บริษัท Mitsubishi Heavy Industry ในโตเกียว เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๔ โดยกลุ่มลัทธิกลุ่มหนึ่ง กลุ่มผู้กระทำความผิดได้ขู่พนักงานรักษาความปลอดภัยให้ออกจากตึกแต่พนักงานไม่เชื่อ จนในที่สุดระเบิดได้ฆ่าคนตาย ๘ ศพและทำให้คนได้รับบาดเจ็บ ๓๗๖ คน

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สังคมญี่ปุ่นตระหนักว่าการกระทำความผิดอาญาเพียงครั้งเดียวสร้างความเสียหายให้กับผู้เสียหาย (Crime victims Benefit Payment Law) ในปี ค.ศ. ๑๙๘๑ และในปีเดียวกันได้จัดตั้งกองทุนบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้เสียหายจากคดีอาญา (Crime victims Relief Fund)

หลังจากนั้น ในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ เหตุการณ์สถานีรถไฟใต้ดินในโตเกียวด้วยแก๊สซาริน (sarin gas) โดยลัทธิต Aum ได้ฆ่าผู้เสียหาย ๑๒ ศพ และบาดเจ็บถึง ๕,๕๑๐ คน เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความตระหนักที่มากขึ้นกับสังคมญี่ปุ่นถึงสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ปี ค.ศ. ๑๙๙๙ เครือข่ายแห่งชาติเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหาย (National Network for Victim Support) ได้ถูกตั้งขึ้นเพื่อรับคำปรึกษาให้กับผู้เสียหายในคดีอาญา องค์กรนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้เสียหายและองค์กรอื่น ๆ

ปี ค.ศ. ๒๐๐๐ สมาคมผู้เสียหายคดีอาญาและครอบครัวแห่งชาติ (National Association of Crime Victims and Surviving Families) ได้ถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาในประเทศญี่ปุ่น โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติของญี่ปุ่นมีแผนการที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับคดีอาญาเล็กน้อยที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีแนวคิดว่าการนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้น่าจะมีผลเป็นการลดจำนวนผู้กระทำความผิดซ้ำได้

เหตุที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติตัดสินใจนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เนื่องจากสถิติพบว่าจำนวนเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ (recidivism) มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ เด็กและเยาวชนอายุตั้งแต่สิบสี่ปีถูกจับและควบคุมตัวในข้อหาว่ากระทำความผิดอาญา ร้อยละ ๓๐ ของบุคคลดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ แม้ว่าจำนวนผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะลดลงในรอบสามปีก่อนแต่จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปลดปล่อยจากกระบวนการยุติธรรมโดยที่ไม่มีการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ ๗๐ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด

จากสถิติการดำเนินคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดพบว่า ร้อยละ ๔๑.๕ ศาลจะพิพากษาการลงโทษ ซึ่งถือว่าได้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การนำมาตราการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับบุคคลดังกล่าวน่าจะมีผลเป็นการลดอาชญากรรมที่กระทำความผิดซ้ำได้

๒.๑ ขั้นตอนในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้อง

เดือนมิถุนายน ๒๐๐๑ ในเขตจังหวัด Chiba (Chiba Prefecture) กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายจำนวน ๑๓๐ คน ได้ร่วมกันเปิดศูนย์ประชุมกลุ่มครอบครัวสำหรับความผิดที่ผู้กระทำเป็นเด็กและเยาวชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหาวัฒนธรรมขอโทษและให้อภัยดั้งเดิมที่ตัดผู้เสียหายจากกระบวนการประชุมเชิงสมานฉันท์เพื่อหาข้อตกลงระงับข้อพิพาททางอาญา

๒.๒ รูปแบบในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้อง

กระบวนการประชุมกลุ่มดังกล่าว เริ่มต้นจากการที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนจะต้องยอมรับความผิด ผู้ประสานงานประชุมจะพบคู่กรณีแต่ละฝ่ายเพื่อยืนยันว่าทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดต้องการที่จะเจรจาเรื่องข้อพิพาทและผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด

อาญา การประชุมจะเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเข้าร่วมด้วย เช่น ครู ผู้ร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด

การประชุมผู้เข้าร่วมประชุมจะร่วมกันกำหนดข้อตกลงในการเยียวยาความเสียหาย เช่น ให้ผู้กระทำความผิดไปฝึกอบรม ทำงานบริการสาธารณะ รวมทั้งการชดเชยค่าสินไหมทดแทน การประชุมสามารถจัดขึ้นได้ก่อนการดำเนินคดีในชั้นศาลหรือระหว่างรอการลงโทษก็ได้ ผลของข้อตกลงเชิงสมานฉันท์จะถูกส่งไปยังศาลหรือศูนย์ควบคุมตัว (detention center) เพื่อที่จะใช้มาตรการที่กำหนดโดยข้อตกลงเชิงสมานฉันท์ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต่อไป

๒.๓ คณะกรรมการในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้อง

กล่าวได้ว่าการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในศาลเยาวชนในประเทศญี่ปุ่น การประชุมกลุ่มครอบครัวแบบไม่เป็นทางการ ตัวอย่างเขตจังหวัด Chiba มีกระบวนการประชุมดังกล่าวเริ่มต้นจากการที่ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจะต้องยอมรับความผิดผู้ประสานงานประชุมจะพบคู่กรณีแต่ละฝ่ายเพื่อยืนยันว่าทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดต้องการที่จะเจรจาจับข้อพิพาทและผลเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา การประชุมจะเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายเข้าร่วมด้วย เช่น ครู ผู้ร่วมงาน สมาชิกในครอบครัวผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิด โดยมีเทคนิคการดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งสามารถทำได้ทันที และเป็นกระบวนการที่คำนึงถึงสิทธิของผู้เสียหายมากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมหาทางออกที่เหมาะสมกับผลที่เกิดจากกระทำความผิด

จึงเห็นได้ว่ามาตรการการประชุมดังกล่าวได้สร้างสมดุลระหว่างสิทธิของผู้เสียหายและสิทธิของผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากกว่ากระบวนการขอโทษและให้อภัยแบบเดิม

๒. ประเทศแคนาดา

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศแคนาดามีรากฐานจากวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง (Aboriginal culture) ความศรัทธาของชุมชน และหน่วยงานที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ ที่ได้นำมาประยุกต์ใช้ทั่วประเทศแคนาดากับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและผู้ใหญ่ในคดีอาญาเล็กน้อยหรือรุนแรงในทุกขั้นตอนทั้งก่อนและหลังชั้นศาล ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๙๐ The National Associations Active in Criminal Justice ซึ่งเป็นองค์กรที่รวมหน่วยงานด้านอาญาภาครัฐและเอกชนจำนวน ๒๐ แห่งได้จัดทำข้อมูลเอกสารที่ส่งเสริมใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของสังคมสู่การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม

โครงการแก้ปัญหาระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย (Victim Offender Resolutions Programme - VORP) เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศแคนาดาเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๔ ที่เมือง Kitchener รัฐ Ontario ซึ่งเป็นการพบเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สามารถปรับใช้ได้ตลอดกระบวนการและช่วยแก้ปัญหาที่เน้นการไกล่เกลี่ยประนีประนอมมากกว่าการปรับหรือการลงโทษ และในปีเดียวกัน The Church

Council on Justice and Corrections ที่เป็นการรวมตัวกันของโบสถ์ ๑๑ แห่ง ได้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ The Mennonite Central Committee ก็ได้แนะนำโครงการประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด (Victim Offender Mediation) ไปใช้ในศาลด้วย นอกจากนี้ The Royal Canadian Mounted Police (RCMP) ได้ใช้โครงการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferencing-FGC) ในคดีอาญาที่ไม่รุนแรงที่เกิดจากการประชุมความผิดของเยาวชนที่เรียกว่า “Community Justice Forums”

๑.๑ ขั้นตอนในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนขึ้นก่อนฟ้อง

เจ้าหน้าที่ตำรวจมีบทบาทสำคัญในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นมาตรการทางเลือกก่อนที่จะดำเนินคดีผู้กระทำผิด หรือหลังจากที่ฟ้องร้องแล้วเพื่อชะลอการดำเนินคดีโดยการนำมาตรการทางเลือกมาใช้กับผู้กระทำความผิดเมื่อทุกฝ่ายตกลงยินยอมใช้มาตรการดังกล่าวหรือในขั้นตอนเกี่ยวกับพิพาทกลางโทษ ผู้พิพากษาอาจจะใช้โครงการประชุมเพื่อลงโทษ (Circle Sentencing) ในการกำหนดโทษที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงปัจจัยการลงโทษ หลักในการลงโทษและมาตรการลงโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษจำคุก ตามมาตรา ๗๑๘ (๒) (e) (f) Part XXII ของ The Canadian Criminal Code ๑๙๙๖ โดยเฉพาะในกรณีที่มีคนพื้นเมืองได้กระทำผิดรุนแรง ศาลสูงของแคนาดาได้รับรองแนวปฏิบัติตามโครงการประชุมเพื่อลงโทษมาใช้กับคนกลุ่มนี้ด้วย

ในคดีที่เป็นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน มาตรา ๒ และมาตรา ๔ ของ The Young Offender Act (๑๙๘๕) รวมถึงมาตรา ๕ ของ The Youth Criminal Justice Act ๒๐๐๓ ได้บัญญัติให้ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นมาตรการทางเลือกแทนกระบวนการทางศาล ทั้งนี้ โครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศแคนาดาสามารถใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญา โดยจะต้องสร้างความเข้าใจและทำให้ทุกฝ่ายยอมรับที่จะร่วมโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการจะขอถอนตัวไม่เข้าร่วมโครงการในขั้นตอนใดก็ได้

นอกจากนี้ ยังมีการใช้โครงการประชุมเยาวชน ภายใต้บทบัญญัติของพิธีสาร The Canadian Nova Scotia Restorative Justice (NSRJ) Restorative Justice Protocol เพื่อใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเยาวชนตามหลัก “การยอมรับในความรับผิดชอบ” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรา ๗๑๗ (๑) ของ The Canadian Criminal Code ๑๙๘๕ มาตรา ๑๐ (๑) ของ The Youth Criminal Justice Act ๒๐๐๒ และมาตรา ๑๐ ของ Nova Scotia Youth Justice Act ๒๐๐๑

ส่วนคดีความรุนแรงในครอบครัวประเทศแคนาดาได้นำการประชุมเสวนาเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ใช้กับคดีดังกล่าว ซึ่งใช้เวลาค่อนข้างนานและใช้ทรัพยากรจำนวนมาก รวมถึงโครงการประชุมกลุ่มครอบครัวแบบ Family Group Decision Making Project (FGDMP) หรือ Family Group Conferencing (FGD) ที่ใช้กับคดีความผิดเด็กและความรุนแรงในครอบครัว ประกอบด้วยกลุ่มคนจากหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานเอกชน กลุ่มสตรี และตัวแทนชนพื้นเมือง ที่ใช้เวลาในการวางแผนและเตรียมงานนานกว่า ๔ สัปดาห์ และใช้เวลาในการดำเนินโครงการประมาณ ๔ - ๘ ชั่วโมง หรืออาจถึง ๓ วัน มีการติดตามผลโดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

๑ - ๒ ปี ผลที่ได้สามารถลดอัตราการกระทำต่อเด็กและความรุนแรงในครอบครัว แต่ในเวลาต่อมาโครงการดังกล่าวถูกยกเลิกไปเพราะค่าใช้จ่ายสูง

ในคดีอาญาเกี่ยวกับการกระทำผิดต่อผู้สูงอายุ ได้สนับสนุนงบประมาณในการออกแบบวิธีการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับคดีดังกล่าวเริ่มบังคับใช้ในแถบตะวันตกเฉียงใต้ของรัฐ Ontario ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ โดยจัดตั้งคณะกรรมการ The Waterloo Region Committee on Elder Abuse และมี The Senior's Advisory Council ทำหน้าที่ทบทวนและให้การสนับสนุน โดย Facilitator เป็นผู้ดำเนินกระบวนการทั้งก่อนและหลังกระบวนการมีการติดตามผล และดำเนินการแตกต่างกันตามข้อเท็จจริงของแต่ละคดี ที่ผ่านมามีเพียง ๘ คดี ใน ๒๔ คดีที่สร้างความไม่พึงพอใจและกลับไปใช้กระบวนการยุติธรรมทางปกติ

ในการดำเนินการตามโครงการทั้งการประชุม การประชุมล้อมวง หรือการประนีประนอมระหว่างผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายจะต้องเป็นการเข้าร่วมโครงการโดยสมัครใจ มีข้อตกลงที่ชัดเจนร่วมกัน สามารถถอนตัวจากโครงการในขั้นตอนใดก็ได้ มีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายในทุกขั้นตอน ต้องสร้างความมั่นใจและปลอดภัยแก่ทุกฝ่าย ผลการดำเนินโครงการจะนำไปใช้เป็นพยานในชั้นศาลไม่ได้ และจะต้องมีการประเมินผลโครงการสม่ำเสมอเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามระบบและบรรลุวัตถุประสงค์

๑.๒ รูปแบบในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้อง

ปี ค.ศ. ๒๐๐๓ กระทรวงยุติธรรมของประเทศแคนาดาได้จัดทำแนวทาง Restorative Justice Programs Guidelines และเผยแพร่ทางออนไลน์ ในหัวข้อ Values and Principles of Restorative Justice in Criminal Matters และ The Conflict Resolution Network เพื่อส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดหลายแนวทาง เนื่องจากแต่ละรัฐแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันสามารถเลือกปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม และยังได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ดำเนินโครงการหรือผู้ประสานงานโครงการที่จะต้องผ่านการฝึกอบรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ต้องเรียนรู้การเตรียมโครงการประชุมที่ดี เช่น สถานที่ประชุม การอำนวยความสะดวก การบันทึกการประชุม และการประเมินผลโครงการ สำหรับการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการทำวิจัย เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามรัฐต่าง ๆ นั้น มีหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ

รัฐ Yukon ใช้โครงการ Circle Sentencing เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีที่เยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๒ ในเมือง Whitehorse โดย Yukon Territorial Court ในคดี Philip Moses ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้เป็นมาตรการทางเลือกกับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งส่วนมากจะใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นคนพื้นเมือง

๑.๓ คณะกรรมการในการจัดทำแผนการประชุมกลุ่มครอบครัวเด็กและเยาวชนก่อนฟ้อง

โครงการ Circle Sentencing เป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีที่เยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด เริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๒ ในเมือง Whitehorse โดย Yukon Territorial Court

ใน คดี Philip Moses ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้เป็นมาตรการทางเลือกกับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ซึ่งส่วนมากจะใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นคนพื้นเมือง

Circle Sentencing เป็นการนั่งล้อมวงประชุมร่วมกันระหว่างประธานในที่ประชุมซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือในชุมชนนั้นหรือเป็นที่ศาลคัดเลือก กับคนในชุมชนอีก ๑๕ - ๕๐ คน เริ่มจากการแนะนำตัวเอง อ่านข้อกล่าวหา พนักงานอัยการและทนายจำเลยจะแถลงเปิดคดีสั้น ๆ จากนั้นจะเริ่มการประชุมใช้เวลา ๒ - ๘ ชั่วโมง และอาจแบ่งการประชุมออกเป็น ๒ ครั้ง ในท้ายการประชุมครั้งแรกผู้กระทำผิดจะได้รับข้อเสนอให้กลับไปปฏิบัติตามที่ดีที่ให้ไว้ก่อนที่จะมีการประชุมครั้งสุดท้ายในอีกหลายสัปดาห์หรือหลายเดือนต่อมาเพื่อทบทวนและติดตามดูพฤติกรรมของผู้กระทำผิด จากนั้นศาลจะกำหนดโทษให้สอดคล้องกับมติของที่ประชุม หลังจากการประชุมจะมีการติดตามตรวจสอบผู้กระทำผิดโดยที่ประชุม เจ้าหน้าที่คุมประพฤติ และ The Justice Committee ของชุมชน ทั้งนี้รูปแบบของ Circle Sentencing มีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชนของรัฐ Yukon ที่จะพัฒนากระบวนการเป็นของตนเอง นับเป็นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายในระบบยุติธรรม ได้แก่ ผู้พิพากษา ทนายความ พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เสียหาย และครอบครัว ผู้กระทำผิดและครอบครัว และคนในชุมชน เพื่ออภิปรายและมีมติสอดคล้องร่วมกันในการหาหนทางที่ดีที่สุดในการจัดการกับคดี ซึ่งมาตรการทางเลือกนี้อาจจะใช้กับผู้ทำความผิดที่อยู่ในระหว่างถูกควบคุมตัวก็ได้ และที่ประชุมสามารถมีมติโดยที่ผู้เสียหายไม่อยู่ในที่ประชุมก็ได้เนื่องจากเป้าหมายของ Circle Sentencing อยู่ที่การปกป้องชุมชนและให้ผู้กระทำผิดปรับตัวใหม่เป็นคนดีในกรณีที่ประชุมไม่สามารถมีมติสอดคล้องร่วมกัน ศาลอาจเลื่อนการตัดสินคดีเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมหรือให้ที่ประชุมหาวิธีอื่นที่ดี ซึ่งการหาวิธีร่วมในที่ประชุมไม่ได้ ไม่ใช่เป็นความล้มเหลวเพราะข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้นั้นศาลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำคำพิพากษาในคดีได้

อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของนักการเมืองแคนาดาเห็นว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคของการใช้ Circle Sentencing เพราะไม่มั่นใจในประสิทธิภาพที่จะส่งผลถึงการลดอัตราการเกิดอาชญากรรมและ ในความเห็นของสาธารณะเห็นว่าการใช้ Circle Sentencing ของศาลนั้นเป็นการลงโทษที่น้อยเกินไป ไม่สามารถเพิ่มความปลอดภัยในสังคมได้เพราะสาธารณะต้องการเห็นบทลงโทษที่รุนแรงกว่า ซึ่งงบประมาณดำเนินการของ Circle Sentencing มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการขึ้นศาลและผลของกระบวนการ Circle Sentencing ต้องใช้เวลา มีประโยชน์ในระยะยาวแต่ยากในการพิสูจน์สู่สาธารณะ และการดึงดูดสาธารณะให้ร่วมในโครงการมีน้อย ถ้าศาลไม่สั่งแต่การบังคับใช้กับชนพื้นเมืองกับองค์กรท้องถิ่นจะได้ผลที่ดีกว่า เช่น The Aboriginal Legal of Toronto Community Council สโมสรชุมชนหรือชมรมท้องถิ่นต่าง ๆ โบสถ์ โรงเรียน และสหภาพแรงงาน เพราะอาศัยอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ หรือห่างไกล มีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับกระบวนการยุติธรรมปกติ แต่มีความสนใจในประโยชน์สาธารณะเพื่อท้องถิ่น และไม่ค่อยมีคดีรุนแรงที่เป็นความผิดทางเพศหรือการกระทำผิดต่อเนื่องรุนแรงอันเกิดจากความผิดปกติทางสมอง จึงเห็นความสำคัญและเต็มใจที่จะใช้มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มากกว่า

ข้อดีของการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศแคนาดากับชนพื้นเมืองนั้นคือ การที่คนพื้นเมืองดั้งเดิมและคนยุคใหม่ได้นำสิ่งที่ดีที่สุดมาเรียนรู้ในความผิดพลาดที่เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน จนสามารถหาทางออกแบบระบบที่เหมาะสมมาใช้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ส่วนงานวิจัยในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ พบว่าคู่มือที่เข้าร่วมโครงการประนอมข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด Victim Offender Mediation Programme (VOMP) ที่ดำเนินการโดยศาลนั้นมีความพึงพอใจสูงมาก สำหรับการ ใช้ VOMP ในคดีอาญารุนแรงหลังคำพิพากษาเช่นคดีฆาตกรรม คดีความรุนแรงทางเพศหรือคดี ปล้นทรัพย์นั้น พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการทุกฝ่ายมีความพอใจที่ได้เข้าร่วมในประสบการณ์จริงเพราะมีความยืดหยุ่น ไม่รู้สึกกดดัน ได้รับการเอาใจทำให้รู้สาเหตุของการกระทำผิดและกระตุ้นให้ผู้กระทำผิด กลับตัวกลับใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู
พ.ศ. ๒๕๕๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๗ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการ เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการจัดทำ แผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู พ.ศ. ๒๕๕๔”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสถานพินิจ

“ผู้ประสานการประชุม” หมายความว่า ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสาน การประชุมกลุ่มเพื่อทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

ข้อ ๔ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องเป็นคดีที่อยู่ในหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ที่ให้นำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา ๘๖

ข้อ ๕ เมื่อคดีเข้าหลักเกณฑ์ ตามข้อ ๔ ให้พนักงานคุมประพฤติเสนอผู้อำนวยการ เห็นสมควรนำคดีเข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดี อาญาในชั้นสถานพินิจ เพื่อมีคำสั่งให้บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน การประชุมจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

การจัดประชุมให้จัดในวัน เวลา และสถานที่ ที่เหมาะสม และเป็นการสะดวกต่อทุกฝ่าย ให้มากที่สุด

ให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทราบว่าคดีอยู่ในระหว่างจัดทำ และปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

กรณีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ประสบความสำเร็จให้ผู้ประสานการประชุม รายงาน ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

ข้อ ๖ ให้ผู้ประสานการประชุม เชิญผู้เข้าร่วมประชุม ดังต่อไปนี้

(๑) ฝ่ายเด็กหรือเยาวชน ได้แก่ เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนร้องขอ

(๒) ฝ่ายผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหาย บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ และบุคคลซึ่งผู้เสียหายร้องขอ

(๓) นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์

(๔) พนักงานคุมประพฤติ

(๕) พนักงานอัยการ

หากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด ด้วยก็ได้

ข้อ ๗ การประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และการกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผนต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้แผนดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจกำหนดอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้

๑) ว่ากล่าวตักเตือน

๒) กำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ

๓) ชดใช้เยียวยาความเสียหาย

๔) ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกินสามสัปดาห์ หรือ

๕) กำหนดมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

ทั้งนี้ ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกินหนึ่งปี

ข้อ ๘ ให้ผู้ประสานการประชุมบันทึกแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่จัดทำขึ้น แล้วอ่านให้ที่ประชุมฟังอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมยืนยันความถูกต้องของแผนดังกล่าว โดยจัดทำเป็นสองฉบับ มีข้อความตรงกัน ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องจัดทำให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

ภายหลังจากที่พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

ข้อ ๙ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่ปฏิบัติตามแผนให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป

เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน ให้ผู้อำนวยการรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น ให้ผู้อำนวยการรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ

ข้อ ๑๐ การทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องจัดทำให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

ข้อ ๑๑ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

ธวัชชัย ไทยเขียว

อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ภาคผนวก

:

- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
พ.ศ. ๒๕๕๓ (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)
- ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน
และครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

พระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัว

และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)

(๑)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

เป็นปีที่ ๖๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๕๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔

(๒) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓

(๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗/ตอนที่ ๗๒ ก/หน้า ๑๒/๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

“คดีเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาตามพระราชบัญญัตินี้

“คดีครอบครัว” หมายความว่า คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับครอบครัว

“คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว

“คดีธรรมดา” หมายความว่า คดีอื่น ๆ นอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

“ศาลเยาวชนและครอบครัว” หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว”^๒ หมายความว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ และศาลฎีกา

“ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ”^๓ หมายความว่า ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

“ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ”^๔ หมายความว่า ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ

“สถานพินิจ” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“ศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

^๒ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว” แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๓ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “ศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ” เพิ่มโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๔ มาตรา ๔ นิยามคำว่า “ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ” เพิ่มโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

“การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู” หมายความว่า มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่น การรับคำปรึกษา แนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา หรือ การฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

“การฝึกอบรม” หมายความว่า การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยมีการควบคุม

“ผู้อำนวยการสถานพินิจ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม” หมายความว่า ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน

“พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และให้หมายความรวมถึงพนักงานคุมประพฤติตามกฎหมายอื่น

“ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้รับใบอนุญาต” หมายความว่า ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรมหรือสถานแนะนำทางจิต เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยหรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้ลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

“คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ถืออายุเด็กหรือเยาวชนนั้นในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

มาตรา ๖ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง มาใช้บังคับแก่คดีเยาวชนและครอบครัวเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้ประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และอัยการสูงสุด รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้^๕

ให้ประธานศาลฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และอัยการสูงสุด มีอำนาจออกกฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ หรือระเบียบ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน^๖

^๕ มาตรา ๗ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

กฎกระทรวง ข้อบังคับ ประกาศ หรือระเบียบ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

ศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๘ ให้จัดตั้ง

(๑) ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางชั้นในกรุงเทพมหานคร และให้มีเขตอำนาจตลอดกรุงเทพมหานคร

(๒) ศาลเยาวชนและครอบครัวชั้นในทุกจังหวัด และให้มีเขตอำนาจตลอดเขตจังหวัดนั้น

ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใดที่มีศาลจังหวัดมากกว่าหนึ่งศาล หากมีความจำเป็นจะเปิดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดที่ยังมิได้มีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวนั้น อีกทั้งได้ ทั้งนี้ จะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกาและให้ระบุเขตอำนาจศาลเดิมหรือแผนกเดิมและแผนกที่จัดตั้งขึ้นใหม่ไว้ในพระราชกฤษฎีกาด้วย

มาตรา ๙ การจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ให้กระทำโดยพระราชบัญญัติ ซึ่งจะต้องระบุเขตอำนาจของศาลนั้นไว้ด้วย และจะเปิดทำการเมื่อใดให้ประกาศโดยพระราชกฤษฎีกา

เมื่อได้จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดขึ้นในจังหวัดที่มีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการอยู่แล้ว ให้ถือว่าเป็นการยุบเลิกแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวนั้น และให้โอนบรรดาคดีที่ค้างพิจารณาในแผนกดังกล่าวไปพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดที่จัดตั้งขึ้น

มาตรา ๑๐ ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีดังต่อไปนี้

- (๑) คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด
- (๒) คดีอาญาที่ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาได้โอนมาตามมาตรา ๙๗ วรรคหนึ่ง
- (๓) คดีครอบครัว
- (๔) คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ
- (๕) คดีอื่นที่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๑๑^๖ ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดจะอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่ไม่ว่าปัญหานั้นจะเกิดขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัว หรือศาลยุติธรรมอื่น ให้ศาล

^๖ มาตรา ๗ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๗ มาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

นั้นรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วเสนอปัญหานั้นให้ประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษให้เป็นที่สุดในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าตามคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษจะต้องเปลี่ยนแปลงศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ให้ศาลเดิมโอนคดีไปยังศาลดังกล่าว และให้ถือว่ากระบวนการพิจารณาที่ได้ดำเนินการไปแล้วในศาลเดิมก่อนมีคำพิพากษาไม่เสียไป เว้นแต่ศาลที่รับโอนคดีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยการโอนคดีในท้องที่ที่ศาลเยาวชนและครอบครัวเปิดทำการแล้ว ห้ามมิให้ศาลชั้นต้นอื่นใดในท้องที่นั้นรับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไว้พิจารณาพิพากษา

มาตรา ๑๓^๓ ในระหว่างการพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว แม้จำเลยจะมีอายุครบสิบแปดปีบริบูรณ์สำหรับคดีอาญา หรือผู้เยาว์จะมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือบรรลุนิติภาวะแล้วด้วยการสมรสสำหรับคดีครอบครัว ให้ศาลนั้นคงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปจนเสร็จสำนวน และถ้าจะมีอุทธรณ์หรือฎีกาก็ให้เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษหรือศาลฎีกาที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไป และให้ศาลดังกล่าวคงมีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าข้อเท็จจริงเรื่องอายุหรือการบรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสของบุคคลที่เกี่ยวข้องผิดไป หรือศาลอื่นใดได้รับพิจารณาพิพากษาคดีโดยไม่ต้องด้วยมาตรา ๑๒ ซึ่งถ้าปรากฏเสียแต่ต้นจะเป็นเหตุให้ศาลดังกล่าวไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา ข้อบกพร่องดังกล่าวไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาและศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวเสียไป

ถ้าข้อเท็จจริงตามวรรคหนึ่งปรากฏขึ้นในระหว่างการพิจารณา ไม่ว่าในศาลชั้นต้นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ศาลนั้น ๆ โอนคดีไปยังศาลที่มีอำนาจเพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป

มาตรา ๑๕ ในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกศาล ให้มีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบตามจำนวนที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๑๖ การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้มีอัธยาศัยและความประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน และเป็นผู้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว

ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นอื่นด้วยก็ได้

^๓ มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๑๗ ในศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหนึ่งคน รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางสองคน และเลขานุการศาลเยาวชนและครอบครัวกลางหนึ่งคนซึ่งแต่งตั้งจากราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนก็ได้

ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดศาลละหนึ่งคน ในกรณีที่มีการจัดตั้งแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวขึ้นในศาลจังหวัดใด ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัดนั้นหนึ่งคน และเพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวมีฐานะเช่นเดียวกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด

มาตรา ๑๘ เมื่อตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้ทำการแทน ถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษามืออาวุโสสูงสุดในศาลหรือแผนกนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้พิพากษามืออาวุโสสูงสุดในศาลหรือแผนกนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษามืออาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาศาลใดศาลหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

มาตรา ๑๙ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้รับผิดชอบงานของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นและอธิบดีผู้พิพากษาภาคตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๐ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม และให้มีหน้าที่เป็นผู้ช่วยอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมอบหมาย

มาตรา ๒๑ ให้อธิบดีผู้พิพากษาภาคมีอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจของตน และให้เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานธุรการของศาลเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในเขตอำนาจของตนตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางมอบหมาย เมื่อมอบหมายแล้วให้ผู้มอบหมายรายงานไปยังสำนักงานศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาลตามที่บัญญัติไว้ในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๔ ศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่าสองคน และผู้พิพากษาสมทบอีกสองคนซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรี จึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้ส่วนการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้น ถ้าคำพิพากษาหรือคำสั่งจะต้องทำโดยองค์คณะพิจารณาคดีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นจะต้องบังคับตามคะแนนเสียงฝ่ายข้างมากของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบที่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่มีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้นำบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวใดจะต้องมีผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะหรือไม่ให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๗

มาตรา ๒๔ ในคดีซึ่งอยู่ในอำนาจอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หรือผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวคนใดคนหนึ่งตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว เห็นว่าในการพิจารณาคดีนั้นมีเหตุอันสมควรจะสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบคนใดคนหนึ่งนั่งพิจารณาร่วมกับตนหรือร่วมกับผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวก็ได้ หรือจะสั่งให้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวคนใดคนหนึ่งร่วมเป็นองค์คณะด้วยก็ได้ และให้องค์คณะเช่นว่านี้มีอำนาจพิพากษาคดีตามมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๒๕ ผู้พิพากษาสมทบตามมาตรา ๑๕ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดในระเบียบ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันยื่นใบสมัคร
- (๒) มีหรือเคยมีบุตร หรือเคยอบรมเลี้ยงดูเด็ก หรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน หรือครอบครัว มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี
- (๓) มีคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการศาลยุติธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม เว้นแต่พื้นฐานความรู้ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นผู้พิพากษาสมทบ

^๔ มาตรา ๒๕ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๔

(๔) มีความสุขุมรอบคอบ ทศนคติ อธิยาศัย และความประพฤติเหมาะสมแก่การพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

(๕) ไม่เป็นข้าราชการหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ

ก่อนเข้ารับตำแหน่ง ผู้พิพากษาสมทบจะต้องได้รับการอบรมความรู้และผ่านการทดสอบในเรื่องเจตนาธรรมและการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์การให้คำปรึกษาแนะนำ และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว ตลอดจนหน้าที่ของตุลาการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนดในระเบียบประธานศาลฎีกา และจะต้องปฏิญาณตนต่อหน้าอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ซึ่งตนจะเข้าสังกัด แล้วแต่กรณีว่าจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตด้วยความเที่ยงธรรม และรักษาความลับในราชการ

(วรรคสาม)^{๑๐} (ยกเลิก)

มาตรา ๒๕/๑^{๑๑} ผู้พิพากษาสมทบให้ดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระให้ดำรงตำแหน่งต่อไปอีกก็ได้ ผู้พิพากษาสมทบที่พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระให้คงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้พิพากษาสมทบคนใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ให้มีการประเมินผลงาน ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ และการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๒๖ ผู้พิพากษาสมทบเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๒๗^{๑๒} ผู้พิพากษาสมทบพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ออกตามวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีอายุครบเจ็ดสิบห้าปีบริบูรณ์

^{๑๐} มาตรา ๒๕ วรรคสาม ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๑๑} มาตรา ๒๕/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

^{๑๒} มาตรา ๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕) ขาดคุณสมบัติหรือเข้าลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๕

(๖) ขาดการปฏิบัติหน้าที่ตามเวรปฏิบัติภารกิจที่กำหนดถึงสามครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือกระทำการใด ๆ ซึ่งถ้าเป็นข้าราชการตุลาการแล้วจะต้องพ้นจากตำแหน่งเพราะถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

(๗) ไม่ผ่านการประเมินผลงาน ความรู้และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ หรือการประเมินสมรรถภาพในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๕/๑

การพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ ถ้าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตาม (๕) (๖) หรือ (๗) ต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมและให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามวาระตามมาตรา ๒๗ (๑) จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบุคคลที่คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมคัดเลือกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้ ให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนดำรงตำแหน่งแทน

มาตรา ๒๙ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณี กำหนดเวรปฏิบัติภารกิจของผู้พิพากษาสมทบซึ่งจะต้องปฏิบัติหน้าที่

ผู้พิพากษาสมทบที่นั่งพิจารณาคดีใด จะต้องพิจารณาคดีนั้นจนเสร็จ เว้นแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เพราะเจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่งจัดให้ผู้พิพากษาสมทบอื่นเข้าปฏิบัติหน้าที่แทน

ผู้พิพากษาสมทบจะได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๐ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมมาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสมทบด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ ในระหว่างพิจารณาคดี เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ จิตวิทยา การให้คำปรึกษาแนะนำ การสังคมสงเคราะห์หรือการคุ้มครองสวัสดิภาพ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น มาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความเห็นเกี่ยวกับสภาพร่างกาย สภาพจิต สวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว คู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พักและค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๒ ให้สถานที่ที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้เด็ก เยาวชน บุคคลในครอบครัวคู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ารับการตรวจรักษา หรือรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๓ ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่ในการรับจดแจ้งส่วนราชการและองค์การด้านเด็ก เยาวชน สตรี หรือครอบครัว ที่ประสงค์จะปฏิบัติงานด้านแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ด้านการสังคมสงเคราะห์ หรือด้านให้คำปรึกษาแนะนำร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งท้องถิ่นนั้น ๆ

หมวด ๓

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

มาตรา ๓๔ สถานพินิจเป็นหน่วยงานในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา

ให้อธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการสถานพินิจ

มาตรา ๓๕ ให้จัดตั้งสถานพินิจขึ้นในทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

วันเปิดทำการ เขตอำนาจ และการแบ่งแยกกิจการของสถานพินิจออกเป็นสาขาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ ให้สถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิด เพื่อรายงานต่อศาลหรือเพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

(๒) ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือการพิจารณาคดี หรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

(๓) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์การอื่นในการสงเคราะห์ แก้ไขและบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อย

(๔) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการตรวจรักษา และพยาบาลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการสอบสวน การพิจารณาคดี หรือการควบคุมตัวในสถาน พินิจ

(๕) ดำเนินการและประสานงานร่วมกับหน่วยงานและองค์กรอื่นในการจัด การศึกษา การฝึกอบรม หรือการดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

(๖) สืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์ หรือจิตแพทย์ตรวจสภาพร่างกาย หรือสภาพจิตของคู่ความในกรณีที่มีคำสั่งตามมาตรา ๑๕๒

(๗) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริง รวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัว ตามมาตรา ๑๖๗

(๘) ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชนและเผยแพร่วิธี ป้องกันหรือทำให้การกระทำความผิดนั้นลดน้อยลง

(๙) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลซึ่งสั่งตามกฎหมายอื่น

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

มาตรา ๓๗ ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการทั้งปวงตลอดจน การปกครองบังคับบัญชาพนักงานของสถานพินิจนั้น และให้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานคุม ประพฤติและนักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตาม กฎหมายอื่น

มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน สำหรับสถานพินิจเพื่อทำหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๓๙ ให้มีแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ นักสังคม สงเคราะห์ ครู และพนักงานอื่นตามที่จะได้มีกฎกระทรวงระบุตำแหน่งเพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการ สถานพินิจตามสมควร

มาตรา ๔๐ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไป อยู่ในความดูแลของสถานพินิจ ให้ศาลแจ้งไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อ ดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าว

มาตรา ๔๑ ในระหว่างที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้เด็กหรือเยาวชน ได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาสามัญ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ รับบริการด้านสวัสดิการสังคม รับการอบรม หรือปฏิบัติการงานอื่นใดที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย สภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคลดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลัก

(๒) ออกกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการรักษาระเบียบวินัยของเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุม

(๓) ลงทัณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒ แก่เด็กและเยาวชนที่ละเมิดกฎหมาย ประพฤติชั่วหรือกระทำผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๔) ส่งบุคคลที่อยู่ในความควบคุมซึ่งมิใช่เด็ก ที่มีความประพฤติเสียหายอย่างร้ายแรงอันจะเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไปควบคุมไว้ในสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะหรือเรือนจำ โดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งอันจะเป็นภัยต่อบุคคลอื่น จะส่งบุคคลดังกล่าวไปยังเรือนจำก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว

(๕) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนออกนอกสถานพินิจเป็นครั้งคราวตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

(๖) อนุญาตให้เด็กหรือเยาวชนในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเด็ดขาดแล้วออกไปศึกษาในสถานศึกษาประเภทไปมานอกสถานพินิจ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วถ้าศาลเห็นว่าการอนุญาตเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

(๗) ย้ายเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมในสถานพินิจอื่นหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นโดยได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินจะย้ายเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปก่อนก็ได้ แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการย้ายเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๔๒ ทัณฑ์ที่จะลงแก่เด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจให้มี ดังต่อไปนี้

(๑) เข้าแผนฟื้นฟูพิเศษเพื่อปรับพฤติกรรม

(๒) ตัดสิทธิประโยชน์และความสะดวกที่สถานพินิจอำนวยความสะดวกให้บางประการ

มาตรา ๔๓ ให้มีคณะกรรมการสหวิชาชีพประจำสถานพินิจ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาชีพด้านจิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ สาธารณสุข และการศึกษา ด้านละหนึ่งคนมีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะต่อผู้อำนวยการสถานพินิจในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) การจำแนกเด็กและเยาวชน

(๒) การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย

(๓) หน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้

คณะกรรมการสหวิชาชีพอย่างน้อยหนึ่งต้องไม่เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานพินิจและในแต่ละสถานพินิจอาจมีคณะกรรมการสหวิชาชีพหลายคณะก็ได้

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสหวิชาชีพให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสหวิชาชีพที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่สถานพินิจ ให้ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๔๔ สถานพินิจต้องจัดให้มีการแยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ในความควบคุมดังต่อไปนี้

(๑) แยกเด็กหรือเยาวชนหญิงและชายให้มีที่อยู่ต่างหากจากกัน

(๒) แยกเด็กหรือเยาวชนตามอายุ พฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด

(๓) แยกเด็กหรือเยาวชนซึ่งมีลักษณะที่อาจเป็นภัยต่อเด็กหรือเยาวชนอื่นไว้ต่างหาก การแยกเด็กหรือเยาวชนในสถานที่อื่นนอกจากที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๔๕ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีหน้าที่รับเด็กหรือเยาวชนเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแบบเข้ามาเย็นกลับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

มาตรา ๔๖ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่รับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในความควบคุม รายงานความประพฤติ สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย ผลการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเรื่องอื่น ๆ ที่ศาลต้องการทราบหรือที่เห็นว่าศาลควรทราบต่อศาลไม่น้อยกว่าหกเดือนต่อครั้ง หรือภายในระยะเวลาเร็วกว่านั้นตามที่ศาลสั่ง

มาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงและสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๓๖ (๑) เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาและบุคคลอื่น

(๒) คุมความประพฤติเด็กหรือเยาวชนตามคำสั่งศาล ตลอดจนดูแลอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนซึ่งอยู่ระหว่างคุมประพฤติ

(๓) สอดส่องให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตามที่ศาลกำหนด

(๔) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในเรื่องการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน

(๕) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์ ในกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องบังคับใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในคดีแพ่งที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เพื่อรายงานต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(๖) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) และ (๕) เพื่อเสนอต่อศาลตามที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัวหรือที่ผู้อำนวยการสถานพินิจมอบหมาย
ให้รัฐมนตรีหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นผู้แต่งตั้งและถอดถอนพนักงานคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๗ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจ ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๒) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้นเกี่ยวกับคดีครอบครัว

(๓) สอบถามครู อาจารย์ หรือผู้จัดการสถานศึกษาที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่านกระทำความผิดศึกษาหรือเคยศึกษาอยู่ เกี่ยวกับความประพฤติ การศึกษา นิสัยและสติปัญญาของเด็กหรือเยาวชนนั้นและถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้บุคคลเช่นว่านี้ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวด้วยก็ได้

(๔) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (๑) หรือ (๒) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติจะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล

มาตรา ๔๙ ให้มีผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่อย่างพนักงานคุมประพฤติเพียงเท่าที่อธิบดีได้มอบหมาย

ให้อธิบดีแต่งตั้งและถอดถอนผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๐ ให้นักสังคมสงเคราะห์ที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) แก่ไข บำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจ หรือที่ได้ปล่อยไปแล้ว ตลอดจนให้คำแนะนำ ควบคุมดูแล และอบรมสั่งสอนเด็กหรือเยาวชนนั้น

(๒) ให้คำแนะนำแก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเกี่ยวกับการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนเด็กหรือเยาวชน เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

(๓) ปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการสืบเสาะภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและใกล้เคียงประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

(๔) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม (๑) (๒) และ (๓) เพื่อเสนอต่อศาลหรือผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามคำสั่งศาลหรือคำสั่งผู้อำนวยการสถานพินิจ

มาตรา ๕๑ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๕๐ ให้นักสังคมสงเคราะห์มีอำนาจ ดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๒) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งผู้เยาว์อาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้อง หรือเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของคู่ความในคดีครอบครัวหรือของบุคคลซึ่งคู่ความอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในที่นั้น

(๓) เรียกบุคคลซึ่งสามารถให้ข้อเท็จจริงมาพบที่สถานพินิจหรือสถานที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดและสาบานหรือปฏิญาณตนและให้ถ้อยคำ

(๔) เรียกคู่ความหรือบุคคลใดมาพบเพื่อไต่ถามข้อเท็จจริงประนีประนอมข้อพิพาทในคดีครอบครัว

ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปในสถานที่ตาม (๑) หรือ (๒) ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น นักสังคมสงเคราะห์จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีคำสั่งศาล

มาตรา ๕๒ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ และนักสังคมสงเคราะห์ แสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ แพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครู พนักงานคุมประพฤติ ผู้ช่วยพนักงานคุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอื่นตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่ง เพื่อช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๔

ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม และสถานแนะนำทางจิต

มาตรา ๕๔ ศูนย์ฝึกและอบรมเป็นส่วนราชการในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจหน้าที่ปกครองดูแลฝึกอบรมเด็กและเยาวชนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งตัวมา

มาตรา ๕๕ ให้อธิบดีมีอำนาจออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการ หรือให้เอกชนจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด เป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้แล้วด้วย

การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๕๖ ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๕๕ ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้ผู้รับใบอนุญาตได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๕

การฝึกอบรม

มาตรา ๕๗ การฝึกอบรมเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรม ให้กระทำโดยสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร

การจัดให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรใด ต้องจัดให้เหมาะสมกับอายุ สภาพร่างกาย สภาพจิต วุฒิภาวะ และประโยชน์ที่เด็กหรือเยาวชนจะได้รับในอนาคต โดยคำนึงถึงความประสงค์ของเด็กหรือเยาวชนประกอบด้วย

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานที่อื่นตามวรรคหนึ่ง ให้สถานที่ดังกล่าวได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๕๘ เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรม ให้ศาลแจ้งไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศูนย์ฝึกและอบรมตามที่ศาลกำหนดในคำพิพากษาหรือคำสั่ง

ในกรณีมีความจำเป็นต้องส่งเด็กหรือเยาวชนไปยังศูนย์ฝึกและอบรมอื่น ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งไปได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาล เว้นแต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน จะส่งเด็กหรือเยาวชนดังกล่าวไปก่อนก็ได้แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว ถ้าศาลเห็นว่าการส่งไปเช่นนั้นไม่สอดคล้องกับประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมในสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควร ให้ศาลแจ้งไปยังผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าวเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา ๕๙ เด็กหรือเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรมต้องปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับของสถานที่ที่เข้ารับการฝึกอบรม หากผลการฝึกอบรมก้าวหน้าเป็นที่ประจักษ์ หรือได้ทำความชอบเป็นพิเศษ ให้คณะกรรมการสหวิชาชีพเสนอแนะต่อผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษาสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตพิจารณาให้เด็กหรือเยาวชนได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เลื่อนชั้น
- (๒) ลาเยี่ยมบ้าน
- (๓) ลดวันฝึกอบรม
- (๔) พักการฝึกอบรม

การเลื่อนชั้น การลาเยี่ยมบ้าน การลดวันฝึกอบรม และการพักการฝึกอบรมให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด แต่การลดวันฝึกอบรมและการพักการฝึกอบรมจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อเด็กหรือเยาวชนได้รับการฝึกอบรมมาแล้วไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของระยะเวลาการฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แล้วรายงานให้ศาลทราบภายในสิบห้าวัน ทั้งนี้ ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้หากมีเหตุอันสมควร

มาตรา ๖๐ เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับประโยชน์ตามมาตรา ๕๙ (๒) (๓) และ (๔) ต้องปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด หากฝ่าฝืนระเบียบให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตมีอำนาจแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรืองดประโยชน์ที่ได้ให้นั้นแล้วรายงานให้ศาลทราบภายในสิบห้าวัน ทั้งนี้ ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นได้หากมีเหตุอันสมควร

มาตรา ๖๑ เด็กหรือเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับของสถานที่ที่เข้ารับการฝึกอบรม ไม่ตั้งใจรับการฝึกอบรม หลบหนีหรือพยายามหลบหนี หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญ หรือขัดต่อความสงบสุขของเด็กหรือเยาวชนอื่น หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยในสถานที่ฝึกและอบรม ให้คณะกรรมการสหวิชาชีพเสนอแนะต่อผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ พิจารณาตัดประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) ลดชั้น
- (๒) งดการลาเยี่ยมบ้านเป็นเวลาไม่เกินสองเดือน
- (๓) ลดการเข้าร่วมกิจกรรมบางประการที่ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตแห่งนั้นจัดให้
- (๔) งดหรือเปลี่ยนแปลงประโยชน์ที่ได้รับตามมาตรา ๕๑ (๖) และมาตรา ๕๙ (๓) และ (๔) แล้วรายงานให้ศาลทราบ ศาลอาจพิจารณามีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๖๒ เมื่อเด็กหรือเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต ตามที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของอธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางแล้ว หรือเมื่อผู้อำนวยการโดยความเห็นชอบของ

คณะกรรมการสหวิชาชีพประจำศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต เห็นว่าเด็กหรือเยาวชนได้ประพฤติตนเป็นคนดีและไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ฝึกอบรม อีกต่อไป ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต เสนอรายงานต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อขอให้พิจารณาปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมนั้น หรือปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนก่อนครบ กำหนดระยะเวลาการฝึกอบรมขั้นต่ำตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล แล้วแต่กรณีได้

ระหว่างการฝึกอบรมถ้าปรากฏเหตุที่เด็กหรือเยาวชนสมควรได้รับการแก้ไข เปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนในทางที่เป็น คุณแก่เด็กหรือเยาวชน ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถาน แนะนำทางจิต เสนอรายงานต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนรับการฝึกอบรมเพื่อ ขอให้ศาลพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษหรือวิธีการสำหรับเด็กและ เยาวชน

ในกรณีเด็กหรือเยาวชนที่พ้นการฝึกอบรมแล้วประสงค์เข้ารับการศึกษ ฝึกอาชีพ หรือวิชาชีพต่อให้จบหลักสูตร ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม มีอำนาจให้การสงเคราะห์เด็กหรือเยาวชนโดยจัดให้อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรม หรือสถานที่รับการฝึก และอบรมหรือให้เข้ารับการศึกษ ฝึกอาชีพหรือวิชาชีพแบบเข้ามาเย็นกลับก็ได้

มาตรา ๖๓ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอาญาให้ส่งตัวเด็กหรือ เยาวชนไปฝึกอบรมหรืออยู่ในความดูแลของสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต อื่นนอกจากสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ ให้เด็กหรือเยาวชนยังคงมีสิทธิได้รับหรือถูกตัดประโยชน์ ในลักษณะเดียวกับที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ และมาตรา ๖๒ โดยให้ผู้ดูแล หรือผู้ปกครองสถานที่ดังกล่าวที่รับเด็กหรือเยาวชนไว้ในความควบคุมเป็นผู้ทำรายงานเสนอ และให้ ศาลมีคำสั่งตามความเหมาะสม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและ ครอบครัวกลางกำหนด

มาตรา ๖๔ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ และมาตรา ๔๖ มาใช้บังคับกับสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือ สถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและศาลเห็นสมควรตามมาตรา ๕๗ ที่รับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหา ว่ากระทำความผิดไว้ในความควบคุมโดยอนุโลม ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๖๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและ อบรมผู้ดูแลหรือผู้ปกครองสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมวด ๔ หรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและ ศาลเห็นสมควรตามมาตรา ๕๗ และพนักงานอื่นของสถานที่ดังกล่าวตามที่กฎกระทรวงระบุตำแหน่ง เพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๖

การสอบสวนคดีอาญา

มาตรา ๖๖ ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

การจับกุมเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖๗ การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน

มาตรา ๖๘ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้ควบคุม คุมขังกักขัง คุมความประพฤติ หรือใช้มาตรการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย เว้นแต่มีหมายหรือคำสั่งของศาล หรือเป็นกรณีการคุมตัวเท่าที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๙ มาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๒

มาตรา ๖๙ ในการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และแจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบหากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ แล้วนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี เจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้ แต่ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับแจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่สามารถกระทำได้ และหากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุมและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนต้องกระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น รวมทั้งมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมีอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ทั้งนี้

ห้ามมิให้ถามคำให้การผู้ถูกจับ ถ้าขณะทำบันทึกดังกล่าวมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย อยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าว และจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้ ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมมิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้

มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิดและอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การ ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งชื่อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าวทราบ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒

การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามวรรคแรกกรณีโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งชื่อกล่าวหาตามมาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาสี่สิบสี่ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดมีบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแลและส่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่

เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

มาตรา ๗๓ เมื่อเด็กหรือเยาวชนมาอยู่ต่อหน้าศาล ให้ศาลตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่ การจับและการปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากการจับเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีที่ปรึกษากฎหมาย ให้ศาลแต่งตั้งให้ และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนศาลอาจมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างการดำเนินคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในสถานพินิจหรือในสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าเยาวชนนั้นมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่น หรือมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแลตามวรรคหนึ่งหรือการปล่อยชั่วคราวหากปรากฏต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนมีความจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลหรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการเช่นว่านั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๗๔ ก่อนมีคำสั่งควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือ ซึ่งเป็นจำเลยทุกครั้ง ให้ศาลสอบถามเด็กหรือเยาวชนหรือที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนนั้นว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงความจำเป็นหรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในการพิจารณาออกคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และการควบคุมหรือคุมขังเด็กหรือเยาวชนให้กระทำเป็นทางเลือกสุดท้าย

มาตรา ๗๕ ในการสอบสวน ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสมโดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญาหรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดจะต้องมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กหรือเยาวชนร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงอายุ เพศ และสภาพจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดแต่ละราย

ในการแจ้งข้อหาและการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนตามวรรคสอง บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยจะเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๗๖ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน

มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุมหรือควบคุมให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็กและดำเนินการต่อไปตามที่กำหนดไว้ในวรรคสองโดยอนุโลม

หากปรากฏเป็นที่แน่ชัดว่าเด็กซึ่งถูกจับกุมหรือควบคุมนั้นในขณะที่กระทำความผิดอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ให้ดำเนินการต่อไปดังนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้พนักงานสอบสวนทำความเข้าใจว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในระหว่างการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมอบตัวเด็กให้อยู่ในความปกครองดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การดังกล่าว ให้ส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

(๒) ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าเด็กไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี ทราบใน

โอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าเด็กนั้นได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินสิบห้าวันนับแต่วันที่รับทราบความเห็นของพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

มาตรา ๗๘ เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๖๙ วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กหรือเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรับดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินหกเดือนแต่ไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อศาลสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องครบสองครั้งแล้ว หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอผิดฟ้องต่อไปอีก โดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะอนุญาตตามคำขอนั้นได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานมาเบิกความประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ในกรณีเช่นว่านี้ศาลมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผิดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกินสิบห้าวัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินสองครั้ง

การผิดฟ้องตามวรรคสองและวรรคสาม ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจผิดฟ้องต่อศาลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอยู่ในเขตอำนาจศาลนั้นได้

ในการพิจารณาคำร้องขอผิดฟ้อง ถ้าเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหา ยังไม่มีที่ปรึกษา กฎหมายให้ศาลแต่งตั้งให้เพื่อแถลงข้อคัดค้านหรือซักถามพยาน

มาตรา ๗๙ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาหลบหนีจากการควบคุมในระหว่างสอบสวนมิให้ับระยะเวลาที่หลบหนีนั้นรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘

มาตรา ๘๐^๓ ห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาคซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมาย ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการผู้ได้รับมอบหมายรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวให้อัยการสูงสุดทราบด้วย

^๓ มาตรา ๘๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

การขออนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

มาตรา ๘๑ ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวน จำต้องควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหาไว้ก่อนส่งตัวไปศาลตามมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๒ ห้ามมิให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ต้องหานั้นไว้ปะปนกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ และห้ามมิให้ควบคุมไว้ในห้องขังที่จัดไว้สำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่

มาตรา ๘๒ เมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจได้รับแจ้งการจับกุมเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๐ วรรคหนึ่ง หรือได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนตามมาตรา ๗๓ แล้ว ให้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) เว้นแต่ในคดีอาญา ซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการสืบเสาะข้อเท็จจริงดังกล่าวไม่จำเป็น แก่คดีจะส่งผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นเสียก็ได้ แล้วให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้อง

(๒) ทำรายงานในคดีที่มีการสืบเสาะเพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๓๖ (๑) และแสดงความเห็นเกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน แล้วส่งรายงานและความเห็นนั้นไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี และถ้ามีการฟ้องร้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานและความเห็นนั้นต่อศาลพร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับการลงโทษ หรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนด้วย

(๓) ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ให้เด็กหรือเยาวชนได้รับการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) ทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย

(ข) ให้แพทย์ตรวจสภาพร่างกายและสภาพจิตใจในเบื้องต้น และถ้าเห็นสมควร ให้จิตแพทย์ตรวจสภาพจิตด้วย

(ค) ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนเจ็บป่วย ซึ่งควรจะได้การรักษาพยาบาล ก่อนดำเนินคดี ให้มีอำนาจสั่งให้ได้รับการรักษาพยาบาลในสถานพินิจหรือสถานพยาบาลอื่นตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นนี้ให้แจ้งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องด้วย

มาตรา ๘๓ เมื่อศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ให้ศาลหักจำนวนวันที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือเรือนจำหรือสถานที่อื่นใดที่ได้รับการมอบหมาย ให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้าตรวจสภาพร่างกายหรือสภาพจิต หรือรับการรักษาพยาบาลหรือแก้ไข บำบัด หรือฟื้นฟูในสถานพยาบาล หรือศาลกำหนดเงื่อนไขระหว่างปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๗๓ วรรคสี่ ให้ศาลหักจำนวนวันที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในเงื่อนไขดังกล่าวให้แก่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน

มาตรา ๘๔ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือก

ปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อยุยวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยที่อยู่ในระหว่างการควบคุมดูแลของบุคคลหรือองค์การใด ๆ จะต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ และส่งเสริมให้มีโอกาสกลับคืนสู่สังคม รวมทั้งได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมีการแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาณ การลงโทษ การปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ารูปแบบอื่น หรือการใด ๆ ที่มีได้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อการกลับคืนสู่สังคม และมีลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำที่ฝ่าฝืน และกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อยุยวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๘๕ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบสวนปากคำตามมาตรา ๖๙ และมาตรา ๗๐ หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ ระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีก็ดี ระหว่างการตรวจสภาพร่างกายหรือสภาพจิตหรือรับการรักษาพยาบาลก็ดี ไม่ให้ถือว่าเป็นการควบคุมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้าศาลพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ให้ศาลหักจำนวนวันที่อยู่ในความควบคุมระหว่างการสอบสวนปากคำ หรืออยู่ในความควบคุมของสถานพินิจ

ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกอบรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลหลบหนีไปจากการควบคุมแล้วภายหลังจับตัวมาได้ ให้ศาลชั้นต้นที่พิพากษาหรือมีคำสั่งหรือศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนถูกส่งตัวไปควบคุมไว้เพื่อฝึกอบรม มีอำนาจสั่งกำหนดเวลาที่ต้องฝึกอบรมเพิ่มขึ้นตามที่เห็นสมควรแทนการลงโทษอาญาก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าเวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

หมวด ๗

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีเมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้

เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหาย แก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความ ยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถาน พินิจตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อ ประกอบการพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการ ไม่เห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผน แก้ไขบำบัดฟื้นฟูหรือสั่งดำเนินคดีต่อไปและให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้ เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้วเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้พนักงาน อัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าว และให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งให้รายงานให้ศาลทราบ

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการ ดำเนินการของศาลด้วย

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรานี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือ เยาวชนด้วย

มาตรา ๘๗ ในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๘๖ ให้ผู้อำนวยการ สถานพินิจเชิญฝ่ายเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ฝ่ายผู้เสียหาย และนักจิตวิทยาหรือ นักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมประชุม และหากเห็นสมควรอาจเชิญผู้แทนชุมชนหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิด หรือพนักงานอัยการด้วยก็ได้ ทั้งนี้ จะต้อง จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้แล้วเสร็จและเสนอให้พนักงานอัยการพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำ

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของเด็กหรือ เยาวชน เว้นแต่เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ของเด็กหรือเยาวชนนั้นหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์ สาธารณะและไม่มีลักษณะเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กหรือเยาวชน

แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามวรรคหนึ่ง อาจกำหนดให้ว่ากล่าวตักเตือน กำหนดเงื่อนไข ให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชน อาจ กำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่ เกินสามสิบชั่วโมง หรือกำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการ แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้ ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกิน หนึ่งปี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เป็นไปตาม ระเบียบที่อธิบดีกำหนด

มาตรา ๘๘ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบและแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

เมื่อมีการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานให้พนักงานอัยการทราบ หากพนักงานอัยการเห็นชอบให้มีอำนาจสั่งไม่ฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้น คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจรายงานคำสั่งไม่ฟ้องให้ศาลทราบ

มาตรา ๘๙ ในระหว่างจัดทำและปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการงดการสอบปากคำหรือดำเนินการใด ๆ เฉพาะกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ก่อน ทั้งนี้ มิให้นับระยะเวลาในการจัดทำและการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรวมเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๗๘

มาตรา ๙๐ เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินยี่สิบปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควร และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควรหากนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ แล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้นและให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๙๑ การประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจ หรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ประสานการประชุม โดยให้มีผู้เข้าร่วมประชุมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ ทั้งนี้ พนักงานอัยการจะเข้าร่วมประชุมด้วยก็ได้

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๙๐ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

มาตรา ๙๒ ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ศาลเห็นชอบฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหรือมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้น ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบและให้ศาลพิจารณา

สั่งตามที่เห็นสมควรหรือยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป แต่ถ้าปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วนแล้ว ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรายงานให้ศาลทราบหากศาลเห็นชอบด้วย ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ และมีคำสั่งในเรื่องของกลาง โดยให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้มีส่วนได้เสียที่จะดำเนินคดีส่วนแพ่ง

มาตรา ๕๓ ในกรณีที่มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่สำเร็จและต้องดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป ห้ามมิให้นำข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ได้มาจากการประชุมเพื่อจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๑ มาใช้อ้างต่อศาล

มาตรา ๕๔ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมในการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๔๖ หรือแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา ๕๐ และมาตรา ๑๓๒ ได้รับค่าบวการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

หมวด ๘

อำนาจศาลเกี่ยวกับคดีอาญา

มาตรา ๕๕ คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด ให้ศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งมีเขตอำนาจในท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนมีถิ่นที่อยู่ปกติ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับความผิดนั้น แต่ถ้าเพื่อประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนให้ศาลแห่งท้องที่ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดมีอำนาจรับพิจารณาคดีนั้นได้

มาตรา ๕๖ ถ้าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนให้แยกฟ้องเด็กหรือเยาวชนต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องเด็กหรือเยาวชนร่วมกับบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา แต่ต่อมาความปรากฏแก่ศาลนั้นว่าจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชนและถ้าศาลเห็นสมควร ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจโอนคดีเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณายังศาลเยาวชนและครอบครัวตามกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๕ แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สมควรโอนคดี ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดามีอำนาจใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้แก่จำเลยที่เป็นเด็กหรือเยาวชนได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ไม่ทำให้การดำเนินการในชั้นสอบสวนและการพิจารณาพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดาดังกล่าวเสียไป

มาตรา ๕๗ เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ บุคคลใดอายุยังไม่เกินยี่สิบปี บริบูรณ์กระทำความผิดและเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีธรรมดา ถ้าศาลนั้นพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต สติปัญญา และนิสัยแล้ว เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีสภาพเช่นเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ให้มีอำนาจส่งโอนคดีไปพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีอำนาจและให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นเด็กหรือเยาวชน

ร่างพระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๒๙)

ที่ นร ๐๕๐๗/ ๒๖๕๔๐

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 ปฏิบัติหน้าที่
 สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 เลขรับ..... 7444
 วันที่..... 27 ก.ค. ๒๕๕๙
 เวลา..... 8.23 น.

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติฯ ในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นเรื่องด่วน ดังที่ได้ส่งมาพร้อมนี้

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
 รับที่ สศส./สท. วันที่ ๒๗/กค./๕๙
 เวลา ๐๙.๕๗ น. ส่ง..... พรม
 สำนักการประชุม

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
 รับที่..... ๒๗/๒๕๕๙
 วันที่..... ๒๗ / ก.ค. / ๕๙
 เวลา..... ๐๙.๕๗ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๕ (สุคาร)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘ (E/ส สงสภฯ 007)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน และกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้ง กรรมการสงเคราะห์ขึ้นใหม่ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘)
- (๓) กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม มีอำนาจนำเด็ก และเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง)
- (๔) กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี ที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น และเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่น ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๑)
- (๕) กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (เพิ่มมาตรา ๖๙/๒)
- (๖) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นและวิธีการแจ้งข้อหา และสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑)
- (๗) กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรม กำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่)
- (๘) แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุ ไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจ หรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๗)
- (๙) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘๖)

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับบทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ สงเคราะห์เด็กและเยาวชน การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การว่ากล่าวตักเตือน เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีรวมถึงบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือ ผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วย การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษแทนการ ดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๓๒)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....

โดยเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “เด็ก” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๘ รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนสำหรับสถานพินิจเพื่อทำหน้าที่

(๑) ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ

(๒) ช่วยเหลือกิจการสถานพินิจ เพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี กรรมการดังกล่าวซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่กรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมีได้แต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนชั้นใหม่ ให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“สถานพินิจใดที่ไม่มีสถานที่ควบคุม ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปฝากควบคุมเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ยังสถานพินิจอื่นตามที่อธิบดีกำหนด”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๙/๑ และมาตรา ๖๙/๒ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“มาตรา ๖๙/๑ ในกรณีเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดโดยความผิดนั้นตามปกติกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น หากเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปี บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นอาศัยอยู่มาร่วมว่ากล่าวตักเตือน ถ้าเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีสำนึกในการกระทำและบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีนั้นอาศัยอยู่สามารถดูแลเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีได้ก็ให้ปล่อยตัวไป

ผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้นั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๖๙/๒ ในกรณีเด็กหรือเยาวชนอยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวก่อน เว้นแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และพนักงานอัยการอาจฟ้องคดีได้ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดหรือภายในสามสิบวันนับแต่ศาลมีคำสั่ง”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๐ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๐ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามาขอตัวต่อพนักงานสอบสวน และคดีนั้นเป็นคดีที่ต้องพิจารณาพิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้น

เพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวทราบ โดยให้โอกาสบุคคล หรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ และแจ้งให้ ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๘๒

การสอบถามเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำในสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็ก หรือเยาวชน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ และต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำ ที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้าเด็กหรือเยาวชน ไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทยก็ให้จัดหาล่ามให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยและอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

เมื่อพนักงานสอบสวนสอบถามเบื้องต้นแล้ว หากปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าเด็ก หรือเยาวชนน่าจะได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนอาจแจ้งข้อหาและสอบปากคำ เด็กหรือเยาวชนในโอกาสเดียวกัน โดยนำมาตรา ๗๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๑ เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาตาม มาตรา ๗๐ แล้ว ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัว อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๗๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

“ให้ที่ปรึกษากฎหมายได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๗ ในระหว่างการสอบสวน หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ถูกจับกุม หรือควบคุม ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง แต่หากปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิด และเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงาน ให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยผู้นั้น”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๖ ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือ เยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดย ประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำ ความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้ โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็ก หรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหาย หรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

เมื่อพนักงานอัยการได้รับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ตามวรรคหนึ่งแล้ว หากมีข้อสงสัยอาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบ การพิจารณาได้ ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้ส่งแก้ไขแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือสั่งดำเนินคดีต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวน และผู้เกี่ยวข้องทราบ หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก หรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้พนักงานอัยการเห็นชอบกับแผนดังกล่าวและให้มีการดำเนินการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ ทั้งนี้ แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูนั้นไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

ศาลต้องมีคำสั่งตามวรรคสามภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ทั้งนี้ ให้ประธาน ศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการ ของศาลด้วย”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติ
ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
เยาวชนและครอบครัว
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว
และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มีบทบัญญัติบางประการที่ยังไม่เหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงเห็นควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับบทนิยามเกี่ยวกับเด็ก การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง การว่ากล่าวตักเตือนเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีรวมถึงบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ด้วย การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้น และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

๒.๑ วันใช้บังคับของกฎหมาย

กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อเตรียมการดำเนินการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๒)

๒.๒ บทนิยามคำว่า “เด็ก”

แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “เด็ก” ให้หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าเด็กอายุไม่เกินสิบปีบริบูรณ์ที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดจะไม่เข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายนี้ (ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔))

๒.๓ การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน

แก้ไขเพิ่มเติมกรณีการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชน และกรณีการพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งกรรมการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนขึ้นใหม่ (ร่างมาตรา ๔ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘))

๒.๔ การนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียง ในกรณี ที่สถานพินิจในจังหวัดนั้นยังไม่มีสถานที่ควบคุม

กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานพินิจในจังหวัดที่ยังไม่มีสถานที่ควบคุม มีอำนาจนำเด็กและเยาวชนไปฝากควบคุมยังสถานพินิจใกล้เคียงอื่นตามที่อธิบดีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๕ (เพิ่มมาตรา ๔๐ วรรคสอง))

๒.๕ กรณีเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น

กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่นเรียกเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีที่กระทำความผิดเป็นครั้งแรกและตามปกติอยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น และเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีอาศัยอยู่ มาว่ากล่าวตักเตือนแล้วให้ปล่อยตัวไป หากเด็กหรือผู้ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำความผิดอื่น ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กต่อไป (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๖๔/๑))

๒.๖ ระยะเวลาฟ้องคดีกรณีเด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการ ตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแต่ไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ

กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่อยู่ในเกณฑ์ต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ดำเนินการตามกฎหมายนั้นก่อน หากไม่อาจดำเนินการได้หรือทำการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดไม่สำเร็จ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการควบคุมตัว และให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อไป (ร่างมาตรา ๖ (เพิ่มมาตรา ๖๔/๒))

๒.๗ การสอบถามเด็กหรือเยาวชนเบื้องต้นและวิธีการแจ้งข้อหาและสอบปากคำ เด็กหรือเยาวชน

กำหนดกรณีเมื่อได้มีการสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนได้ และใช้คำว่า “เรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหา” แทนคำว่า “ข้อกล่าวหา” เนื่องจากในชั้นนี้เด็กยังไม่ถือว่าเป็นผู้ต้องหา รวมทั้งกำหนดให้พนักงานสอบสวนอาจแจ้งข้อหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนในโอกาสเดียวกันกับการถามเบื้องต้นแล้ว หากปรากฏหลักฐานตามสมควรว่าเด็กหรือเยาวชนน่าจะได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา (ร่างมาตรา ๗ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐)) และได้แก้ไขเพิ่มเติมคำในมาตรา ๗๑ ให้มีความสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๐ (ร่างมาตรา ๘ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๑))

๒.๘ ค่าป่วยการที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวน

กำหนดให้ที่ปรึกษากฎหมายในชั้นพนักงานสอบสวนได้รับค่าป่วยการตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ร่างมาตรา ๙ (เพิ่มมาตรา ๗๕ วรรคสี่))

๒.๙ กรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด

แก้ไขเพิ่มเติมกรณีมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอายุเด็กและปรากฏภายหลังว่าเด็กนั้นมีอายุไม่เกินสิบปีในขณะที่กระทำความผิดและเด็กอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใด ให้สถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวเด็ก และให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้นั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ร่างมาตรา ๑๐ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๗))

๒.๑๐ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายเฉพาะในกรณีที่ดินั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาก่อนฟ้อง โดยกำหนดให้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายเฉพาะในกรณีที่ดินั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย (ร่างมาตรา ๑๑ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๖))

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)